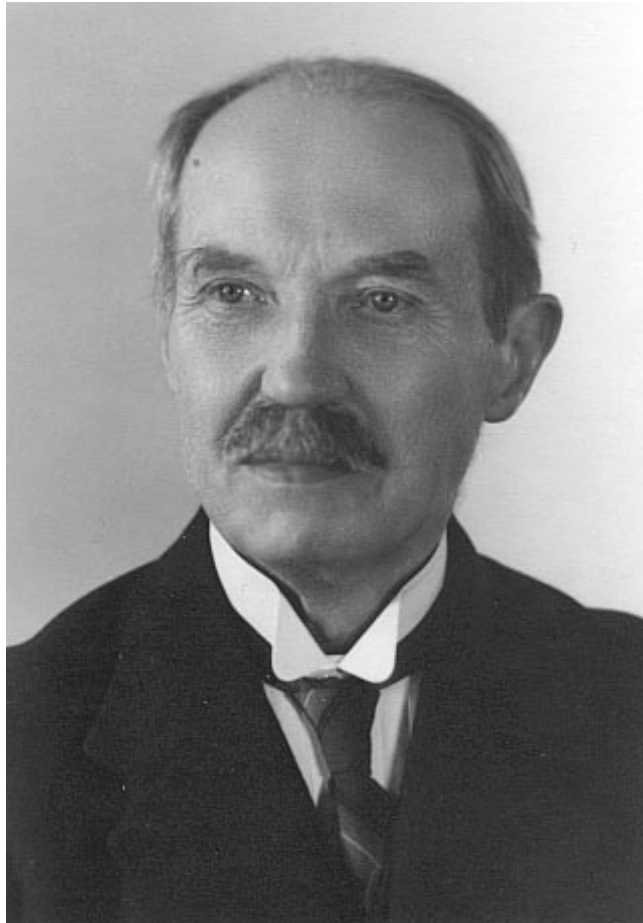

Thomas Thomsens erindringer fra Segalt i Skødstrup sogn.

Thomas Thomsen¹ (1866-1957) kom efter en grundlæggende landbrugsuddannelse og aftjening af sin værnepligt på Askov Højskole. Herfra fortsatte han på Jelling Seminarium, hvorfra han blev lærer i 1894. I de følgende år var han lærer ved Den Sønderjyske Efterskole i Hejls, inden han i 1897 blev lærer i Kolding. Her underviste han hovedsagelig i dansk og historie frem til 1936, hvor han blev pensioneret. I mange år var han medlem af Dansk skoleforenings Styrelse, ligesom han i Kolding var medlem af menighedsrådet og havde andre tillidshverv inden for Venstre og forskellige ungdomsforeninger m.m. Han var en god sangskriver og taler og har nedskrevet en række erindringer i to stilehæfter, formentlig før 1950.

I 1915 blev han gift med Marie Hornbek (1876-1964).

Inde midt i landsbyen lå en gammel bondegård umiddelbart ved gaden, så nær, at den vanlige grøft havde måttet vige for en tarvelig rende. Laden lå langs gaden. Den var ret anselig, men måtte også holde til mangan en hård tørn, siden gården på den modsatte side af gaden blev

¹ Bror til Ellen Thomasens farfar Lauritz Thomsen.

flyttet ud på marken. Da den toges bort, blev der åbent mod vest, og dette mærkedes, så snart vinden gik derom. Der var ikke mere noget læ. Der blev af og til pillet i taget, og det peb om hushjørnerne. Og når selve stormen kom, blev der halløj. Så blev de mange bløde mospuder på taget pludselig urolige. Her havde de ligget i mange år, tryggere jo længere tid der gik, og større og fyldigere. Af og til var en af de mindre blevet fejet ned. Den havde ikke fået rigtigt fodfæste. Den fulgtes dog bare af et medlidende blik fra de gamle, som uanfægtet havde bredt sig. Men nu følte de til deres skræk, hvorledes stormen også begyndte at bore sig ind under dem, længere og længere. Pudene bølgede angst op og ned, men stormen holdt ved, og så sang den så underligt. Før mospuden var klar over det, begyndte den at glide; så hvirvledes den op af et kraftigt pust, og snart lå den på gaden i snavs og søle. Hvad hjalp det, at den altid havde sat en ære i at være pyntelig og ren. Vand sprøjtede om den, sand dryssede i den, og vognhjul gik over den. Vanæret var den for tid og evighed.

Men stormen lod sig ikke nøje med det. Da mosset var borte tog den fat i strået, begyndte at bore sig ind og flække op. Lægter og spær kom til syne. Taget begyndte at bølge på gårdsiden også. Kritisk så det ud.

Da reves porten op, og man kom bærende med stiger og lange stænger, med træharver og jernharver, bandt dem på taget og vogtede samtidig over, at stormen ikke skulle få alvorligt fat andetsteds.

Men næste morgen havde taget ingen mospuder mod vest. Og det fik det aldrig tiere.

Oppe på laden havde storken sin rede. Der havde den boet i mange, mange år, og skønt den ikke holdt af stormen, og skønt nedrivningen af genbogården havde givet den endnu hårdere kår, tænkte den ikke på at holde flyttedag. Den ravede en stund frem og tilbage, lagde sig så fladt ned i reden eller tog sig en tur ned i engen.

Den hørte til gårdens besætning.

Set fra gaden syntes gården at være en af byens største. Men dette indtryk fortog sig, når man gik ind gennem porten. Lige for lå da en lille, kort længe. Der boede den gamle bedstemoder; tillige var der vognport m.m. Til højre lå staldbygningen eller "nødset", som den kaldtes. Gammel var den, 1793 stod der på en af stolperne. Skæv var den også, og man måtte næsten undres over, den kunne stå, som væggene gik ud og ind. Fodtræet var for længst delvist smuldret hen og erstattet med mursten eller kampesten, når væggen begyndte at synke. Man prøvede ikke på at lægge ny fod under. Lad os endelig vogte os for at røre mere derved end højst nødvendigt, sagde mureren, for så går det hele.

Til venstre for porten lå stuehuset. Det var også af gammelt bindingsværk, men dog ikke så medtaget af tidens tand. Det havde endogså et pynteligt udseende, når det stod med kønrøg på stolperne og engelskrødt på væggene, og disse med hvide streger var inddelt i murstensfelter. Så syntes børnene, at det var det smukkeste i hele byen. Og det var det virkelig en tid af sommeren, efter at mureren havde været der med børste og pensel.

Stolperne var lave, vinduerne små og dørene havde langtfra gardermål. Og tarveligt var der indenfor. I gangen kalkede vægge, umalet loft og murstengulv. I dagligstuen bræddegulv, tapet på væggene, nogle få billeder, et tysk bibelsk med forgyldt indfatning, et dansk fædre-

landshistorisk, der engang var kommet med det billige ugeblad, der holdtes. I vinduerne stod blomster, gardinerne kom først senere; man mente, de ville mørkne stuen, da vinduerne var små. Langs væggen stod den gamle fyrretræsbenk og foran den det hvidskurede bord. Inden for døren fra gangen stod bilæggerovnen, som efter den afdøde bedstefaders mening var den smukkeste i byen og den, der varmede bedst.

De andre stuers udstyr var i forhold til dagligstuen. I øverstestuen "oustouen" var der lergulv. I køkkenet kampestensgulv, åben skorsten med fyrsted under. Et komfur var endnu for stor en luksusgenstand.

Ja, der så simpelt ud i den gamle bondegård, ude og inde, og dog var der en vis hygge over den. Man behøvede bare at se børnene tumle sig i halmdyngen, lænkehunden sole sig foran hundehuset, duer og høns på møddingen for at kappes om at fange kernerne, der strøedes ud over dem fra pigens hånd. Storken knebrede oppe på laden, og svalerne kvidrede under taget. Der var jo liv, liv i leg, liv i arbejde.

Og når far kom hjem fra marken, omringet af børneflokkene, hvoraf en bar frakken, og en anden holdt madkassen, "skræppen", en tredje øldunken, alle glade og fornøjede, alle fortællende deres spændende oplevelser i de forløbne timer, tilfredse med et nik, et smil, et ja eller nå som løn - ja, da lå deri forjættelsen om en ny tid, som var i færd med at bryde frem, nyt liv, der ville sprænge de gamle former.

Således skildrede jeg for mange år siden mit barndomshjem; det var dets udseende i mine første drengeår. Senere forandredes et og andet.

Siden skulle skildringen fortsættes, men det skete ikke. Nu mange år efter, vil jeg med denne skildring som indledning fortælle nogle erindringer, således som jeg har bevaret dem. Ufuldstændige må de blive, da jeg ikke har skriftlige optegnelser af nogen betydning at støtte mig til, men et og andet er dog blevet stående i hukommelsen.

Lad mig da føje lidt til foranstående skildring for at gøre billedet fuldstændigt.

Nord for stuehuset lå frugthaven med nogle århundredgamle frugttræer. Af blomster var der ikke mange i haven, og køkkenhaven var ikke stor.

Øst for haven var toften, og fra denne og fra gyden, der førte ud fra gården, så man ud over de mod øst skrånende marker, ud over Vosnæsgårds skove og Kalø Vig til Mols, ved hvis høje banker blikket standsede. Mod nord lå "Hestehaven", en af Rosenholms skove, og langt ude i syd Århus Bugt, stor og bred og strålende i middagssolen. Bag bugten øjnede man Samsø og Tunø. En skøn udsigt bredte sig for øjet, en af de smukkeste, jeg kender, ja i mindernes skær den allersmukkeste. Inderst i vigen lå Kalø ruin og gav stedet romantik. Her havde den unge Gustav Vasa siddet som fange. Fantasien tillige nærmedes i måneklare aftener, når lysbroen var spændt over vig eller bugt.

I den gamle gård i Segalt, hvorfra man havde dette skønne udsyn, var far og mor i 1857 draget ind som mand og kone. Fars farbror, **Erik Nielsen**², havde tilskødet far gården og levede så hos de unge som aftægtsmand til sin død den 1. august 1864, hvorefter farfar og farmor drog ind i hans sted. Med dyb taknemlighed havde far og mor overtaget gården, og i denne voksede i de følgende år en talrig børneflokk op, og børnestemmer og børneleg gav gården et helt andet præg, selv om den foreløbig beholdt sit gamle udseende. Børneflokken blev på 6, 4 drenge og to piger³: **Erik Anders**, født 13/11 1858, død 23/6 1936 på Ankergård i Hørning sogn ved Randers. **Anton Laurits**, født 17/5 1861, død 9/4 1931 som hospitalsforstander i Randers. **Ane Kirstine**, født 25/1 1864, gift med **Niels Jensen Jørgensen**, Ballegård i Tødbjerg sogn, død 13/4 1950. **Thomas Peter**, født 2/9 1866, død 27/6 1957, lærer i Kolding. **Rasmus Laurson**, født 10/11 1868, død 30/7 1942, gårdejer i Segalt⁴. **Ane Karoline**, født 23/9 1871, død 3/6 1960, lotterikollektrice i Kolding⁵.

Min slægt har, så langt jeg kan følge den tilbage, haft sit hjemsted i Skødstrup sogn, Randers amt. Min farmors fødested var dog Eskerod, Hornslet sogn. Den ældste af slægten, jeg kan finde i kirkebøgerne, er **Lave Jespersen** af Aastrup. Hans hustru var sandsynligvis den **Kir-**

² Erik Nielsen var retteligt en morbror! Han overtog ved sit ægteskab med enken Kirsten Andersdatter i 1815 gården i Segalt.

Om dette ægteskab har Thomas Thomsen noteret følgende, dels fra kirkebogen og dels ifølge familietraditionen:

1815, den 24. April blev Enkegaardkone i Segalt Kirsten Andersdatter trolovet til Rasmus Sørensen, 26 Aar, Tjenestekarl i Segalt. Forlovere Selvejergaardmand Søren Jensen og Fæstegaardsmand Rasmus Andersen. Men den 3. August 1815 erklærede fornævnte Rasmus Sørensen og Enkegårdskone Kirsten Andersdatter af Segalt i Forlovernes Overværelse, at de formedelst ulige Tænkemaade i Alt ikke ønskede at ægtevies. Denne Forlovelse blev da ophævet og samme fra Prædikestolen den 6. August bekendtgjort.

1815 16. August blev Tjenestekarl Erik Nielsen fra Eskerod, 29 Aar gl, trolovet til Enkegaardskone i Segalt Kirsten Andersdatter 40 Aar. Forlovere var Gaardmand Rasmus Nielsen af Segalt og Udflytterboelsmand Christen Pedersen fra Kradsbjerg. De blev ægteviet den 10. Oktober.

Kirsten Andersdatter var "selv hjemme", hvorfor Eriks broder Rasmus ved trolovelsen sagde: "Det går aldrig. Det skulle have været mig. Jeg skulle Fanden lyske mig nok have kørt hende." (Fortalt efter hukommelsen, Thomas Thomsens anm.)

³ Alle børnene blev døbt Thomassen, men senere i livet brugte de det "finere" navn Thomsen. Nogle fik også registreret navneforandringen, således Thomas i 1925.

⁴ Om denne gård står følgende i J.C.B. la Cours bog: Danske Gaarde, III samling 2. bind (1914-18):

Gården ligger ca. 18 km fra Århus. Ejer: Rasmus Laursen Thomsen, som overtog gården i juni 1894, er født på ejendommen 10. nov. 1868 og gift med Maren Rasmussen, født i Ølsted 18. marts 1869.

Matr. nr. 13a m.fl. af Segalt. Hartkorn 5 tdr. 3 skpr. ½ alb. Ejendomsskyld 35.000 kr. Brandassurance for bygningerne 15.200 kr. Areal 40 tdr. land, deraf ager 37½, eng 1½, have og gårdsplads 1. Af agermarken drives 28 tdr land i en 8 markdrift: havre, roer, hvede og havre, roer, havre og 2-års græs. Resten drives uden nogen fast drift. Jordens bonitet er overvejende god, dyb lermuld på lerunderlag. Der holdes 14 køer, 14 stk. ungvæg og kalve og 2 tyre af rød dansk race, 4 heste og 2 får. Sidste år solgtes ca. 130 fedesvin.

Gården var oprindelig fæste under Vosnæsgård, men frikøbtes 1809 af Peder Damsgaard, efter hvis død 1814 enken giftede sig med Erik Nielsen, der 1857 overdrog ejendommen til sin søstersøn, Anders Lauge Thomsen, den nuværende ejers fader. Gården ligger inde i Segalt by.

⁵ Enkelte datoer er påført efter manuskriptets færdiggørelse. Fremhævelserne er mine (JLØ).

sten Lavies, som døde 1684, 84 år gl. Deres søn, **Jesper**, blev døbt 3. pinsedag 1646. Hans hustru hed **Birthe Nielsdatter**. Hun døde 1746, 86 år gl. Deres søn, **Jens**, blev døbt 1688, 1. søndag efter Helligtrekonger og døde 1765. Hans hustru hed **Maren Rasmusdatter**, var født 1690 og døde 1746. Deres søn var **Niels Jensen Laue**, der blev født 1725 og 1755 ægtede enke-kone **Boel Andersdatter** af Segalt, hvor slægten nu fik hjemsted. Boel var født 1723 og døde 1770. Samme år indgik Niels Jensen Laue ægteskab med **Maren Christensdatter** af Skjødstrup. I sine to ægteskaber blev han fader til 14 børn, 7 i hvert, hvoraf dog nogle døde som små. I sidste ægteskab fødtes 1780 sønnen Thomas, der blev min farfar. Den 18. december 1805 døde Niels Jensen Laue i Segalt, 80 år gl.

Hans søn, **Thomas Nielsen**, blev gårdmand i Eskerod efter 1814 at have giftet sig med **Ane Kierstine Nielsen**, datter af gårdmand Niels Nielsen sammesteds, og født 25/6 1792. Af deres to sønner, Niels og Anders, blev den yngste, **Anders Laue**, som han altid kaldtes, født 8/2 1824. Han blev min far. 8/12 1857 giftede han sig med min mor, **Mette Kirstine Laursdatter**, født 20/4 1832, datter af selvejergårdmand i Vorre, **Laurits Andersen**.

Min farfar, der var født 1780, døde i Segalt 1865, farmor døde sammesteds 1880.

Den ældste af mors slægt, jeg har kunnet finde i kirkebøgerne, er **Lars Andersen** af Brandstrup i Hjortshøj sogn. Han var født 1711 og blev 1750 gift med **Rasmus Andersen Kochs** enke i Vorre. Hun døde allerede næste år, og et par måneder senere giftede Lars Andersen sig så med **Mette Christensdatter** af Vorre. 1772 døde Lars Andersen 61 år gl. Mette Christensdatter døde først 1804 hos sønnen Anders, der var født 1764. Han ægtede 7/1 1791 Anne Kirstine Pedersdatter af Segalt. Deres søn Laurits eller Laurs blev døbt 2. pinsedag 1796. **Laurits Andersen** ægtede 1825 **Anne Elisabeth Lauritsdatter** af Segalt. Hun døde i barselseng 1847, han af tyfus 1853. Deres datter **Mette Kirstine**, der var født 1832, blev min mor.

Forholdene i mit barndomshjem var som før omtalt tarvelige sammenlignet med nutiden. Vel var der bræddegulv i dagligstue og sovekammer, men lergulv i øverstestuen. Jeg husker nok, hvilken glæde det var for mor, da der kom bræddegulv i køkkenet og den åbne skorsten med fyrehullet forsvandt og der blev muret en lukket skorsten og opsat komfur. Det var vel nok en forbedring, der var noget værd for husmoderen.

I dagligstuen var der bæk langs vinduerne og et langt hvidskuret bord foran. Ved måltiderne var det regel, at pigerne spiste maden stående. Middagsmaden blev serveret i et stort fad, og hver langede så dertil med sin ske. Kartofflerne kom ind upillede. Hver pillede så dem, han eller hun ønskede. Senere fik hver maden i sin tallerken, og kartoflerne kom pillede ind fra køkkenet. Mange af de bekvemmeligheder, nutidens husmødre har, kendte datidens ikke til. Mor var en dygtig husmoder. Vi fik god og solid bondekost. Der var rent og pænt i stuerne, men megen plads var der ikke, og som børnetallet voksede, var det, som pladsen inkrænkedes. Ovre i den østre længe havde farmor eller bedstemor "bejste", som hun kaldtes, sin aftægtsstue. Der havde fars farbror, af hvem han havde fået gården, boet sine sidste år, til han døde 1864. Så flyttede farfar og farmor derop fra Eskerod og fik deres ophold der. Farfar havde haft en gård, men da der kom landbrugskrise, gik han fra gården og blev arbejdsmand. Året efter at han var kommet til Segalt, døde han, 85 år gl. Farmor levede endnu 15 år og døde 1880, 88 år gl.

Forskellene i mit Barndomsstue var som før antalt særvelige sammenlignet med Nutiden. Vel var der Brødegulv i Dagligstue og Sovestue, men Lergulv i Værestuen. Jeg husker nok, hvilken Glæde det var for Mor, da der kom Brødegulv der, ligeså, da det kom i Køkkenet og den åbne Skorsten med Fyrhullet forsvandt, og der blev muret en lukket Skorsten og opsat Kamfur. Det var vel nok en Forbedring, der var noget værd for Husmoderen.

I Dagligstuen var der Bænk langs Vinduerne og et langt hvids beklædt Bord foran. Ved Skåltiderne var det Regel, at Pigerne spiste skaden stående. Middagsmaden blev serveret i et stort Fad, og hver laggede så dertil med sin Sk. Kartoflerne kom ind upillede; hver

Da vi havde småt med plads i stuehuset, sov jeg og min broder Rasmus ovre hos farmor om natten. Jeg husker nok, at hun stundom skændte på os, og dette var sikkert med god grund. Lidt vanskelig var hun vist af sind, men mor, der havde et blidt temperament, var hende en god og omsorgsfuld svigerdatter.

Jeg mindes, at bedstemor om aftenen lå i sin seng og fremsagde lange bønner og salmevers. Om hun var særlig gudfrygtig, ved jeg ikke, men hun henvendte sig ihvertfald til Gud om aftenen og søgte tilflugt hos ham. Da hun døde, ældgammel, var det efter megen svagelighed på det sidste. Jeg husker, at far kom derovrefra og meddelte os, at nu var bedstemor død. Vi

sad alle sammen oppe i øverstestuen, vist nok ventende på budskabet. Jeg, der var 14 år, gav mig til at græde, og jeg syntes, at det var så underligt, at ingen af de andre græd. Vel tror jeg, at jeg stod bedstemors hjerte nærmest, fordi jeg havde bedstefars navn, men jeg syntes dog, alle skulle have grædt. Jeg syntes, det var en uret, at de ikke gjorde det. Måske var det fordi far selv tog det så roligt. Til meddelelsen føjede han: Ja, det var såmænd godt! Og det var det også, gammel og svag, som bedstemor var. Men et barn ser ikke på verden gennem fornuftens briller.

Et par erindringer, som jeg har ovre fra farmors stue, står endnu klart for mig. Først en mærkelig drøm. Jeg drømte, at verden skulle forgå. Jorden rystede og bevægede sig, og mørket rullede hen imod os og omsluttede os. Da skinnede lyset pludselig ovenfra gennem mørket, og deroppe i himlen sad Gud med langt skæg og så ned på os. Der var lige med eet blevet en frelsesvej op til ham. Min legekammerat, Jens fra Bojegården, løb op ad skyvolden og var frelst. Men jeg kunne ikke. Jeg syntes, jeg var fortabt, skønt jeg mente, jeg var en bedre dreng end Jens. Jeg græd og bad Gud om, at jeg også måtte komme op i himlen. Endelig rakte han hånden ud, og jeg kom derop.

Det er ikke vanskeligt at se, at denne drøm har sit forbillede, men jeg glemte den dog aldrig. Den sagde mig, at jeg ikke ved egen hjælp kunne komme i himmelen. Den sagde mig også, at jeg ikke var så god, som jeg troede, men at der alligevel var frelse for mig til sidst. Måtte det gå i opfyldelse, når jeg engang skal forlade dette liv.

En anden erindring er den, at jeg en morgen tidlig, før vi endnu var stået op, betroede Rasmus, at jeg ville være digter, når jeg blev stor. Det må have gjort stærkt indtryk på ham, for straks vi kom over til mor, råbte han: Mor! Thomas siger, han vil være digter, når han bliver stor. - Vil han være digter! svarede mor i en tone, der sagde mig, at det at være digter var noget så stort og ophøjet, at det kunne jeg nok aldrig blive. Jeg stod flov og beskæmmet over mine drømmes forlis. Det hele står endnu så klart for mig. Hvad kan en drengefantasi ikke bygge op? Alligevel synes jeg nu, at jeg dog senere i livet fik foden på dørrinet til digtningens verden, selv om jeg altid følte, at jeg ikke ejede det oprindelighedens væld, der baner sig vej trods alle hindringer. Men jeg evnede dog af og til at skrive en sang eller et digt, der kunne glæde mig selv og andre. Jeg var stundom i poesiens forgård; også der kunne sindet løftes⁶.

De tidligste erindringer fra min barndom daterer sig til 1870 og 1872. Jeg ser endnu for mig en bred sort stribe på vejen. "Hovvejen", der fra Gl. Løgten og Vosnæsgård fører gennem vore marker op mod Segalt. Det var en soldaterafdeling, der var blevet landsat nede ved skibsbroen og nu marcherede op i landet. Hvorhen, ved jeg ikke, men indtryk må det have gjort på mig, måske blev det forstærket gennem de voksnes tale. Krigen mellem Tyskland og Frankrig var udbrudt. Ud fra det ulykkelige udfald af krigen i 1864 var alle i spændt forventning om, hvad den nærmeste fremtid ville bringe. Blev det Tysklands nederlag og Sønderjyllands tilbagekomst? Kom vi selv med i krigen? Der var nok, der optog sindene. Bare en sådan lille soldaterafdelings tilsynekomst var nok til at sætte tankerne i bevægelse.

Den næste erindring knytter sig til 3. eller 4. september 1872. Aviserne bragte budskab om, at Grundtvig var død, og far og min ældste broder talte om ham. Han var en stor mand! sagde far

⁶ Thomas Thomsen skrev flere hundrede taler og lejlighedsviser. Han skrev dem ind i en stor protokol, som nu opbevares af datteren, Bodil Sølling, født Thomsen, i Kolding.

til mig. Siden skulle dette møde mig mange gange og på mange måder, men min første oplysning derom fik jeg, da jeg var seks år. Jeg husker det vel også lettere, fordi Grundtvig døde på min fødselsdag, den 2. september.

Når jeg mindes min barndom, synes jeg, der er en underlig modsætning mellem den gamle bondegård og det skønne landskab med grønne marker og skove, med vig og bugt, der bredte sig for øjet, så snart vi kom udenfor. Men så ser jeg igen, hvor herligt livet kunne forme sig for os børn inden for de gamle mure. Alt, hvad der kunne bedrøve, er glemt, men den lyse, glade stemning er gemt. Vi tumlede os i frihed, ikke vi alene, men byens drenge uden klasse-
deling. De vidste, at i vores gård kunne de frit komme og gå. De fik altid et venligt ord af far og mor. Vi tumlede os i leg her og der. Herligst var det at tumle sig i laden, gemme sig i halmen eller høet, kaste hinanden ned fra det høje og storme op igen med samme resultat. I de andre gårde var sådan leg ikke velset.

Noget andet havde vi også fremfor de andre gårde: Storkereden oppe på taget henne ved lade-
gavlen. Hvilken begivenhed var ikke den første knebren om foråret, den, der ofte fulgte i samme øjeblik, storken havde foden i reden. Eller den første gang, ungerne stak de sorte næb op over redens kant, og senere de første svajende ben- og vingeøvelser. Morsomt var det at se de gamle komme hjem fra engene med føde til ungerne, gylpe den op i reden, mens ungerne stod parat til at sluge den, morsomt med en frø, morsomt dog med en snog, hvis den endnu ikke var død, men gjorde forsøg på at slippe bort før ungerne fik den fat.

En tragisk begivenhed knytter sig til storkene. Min broder Erik havde fået et bistade, men han havde ikke samtidig fået evnen til at omgås bierne fortroligt, hvad erfarne biavlere kan. En dag havde Erik været ved at undersøge, om bierne havde fået samlet nogen honning, og han havde gjort det så kluntet, at de blev irriterede, og da de på grund af hans flugt fra skuepladsen ikke kunne få lejlighed til at straffe ham, gik det ud over de uskyldige. "For smed blev rettet bager". Oppe i storkereden stod tre unger, som endnu ikke havde færdighed i flyvekunsten. Hvorfor netop de blev genstand for biernes vrede og hævn, blev aldrig oplyst, men pludselig så vi nogle bier flyve omkring dem. De overfaldt ungerne, der slog med næbbet og løftede vingerne, hvad der irriterede bierne. Disse hentede forstærkning fra bistadet, og snart var de arme unger omgivet af en hel sværm. Hver bi skulle give et stik, og værge sig kunne ungerne ikke. De gamle kunne ikke frelse dem. De kom hjem, men blev straks jaget på flugt. Omsider fik vi en stige rejst. Om det var Erik, der optrådte som redningsmand, og dermed også udsatte sig for biernes angreb, husker jeg ikke, men det burde da være ham. De tre unger kom fra reden ned i vor stue, og hvor så de ud! Omkring øjnene og næbbet sad der masser af bibrodde. Hver af dem havde kostet en bi livet, sagde man. Vi fik dem efterhånden pillet ud, men giften havde allerede virket, og ungerne var meget syge. De hang med næbbet og var sløve og ligegyldige for vor omsorg og deltagelse. Hvor vi delte deres nød! Da det blev aften, og bierne søgte aftensæde, blev ungerne igen sat op i reden, og de gamle kom hjem. De puslede om dem, men næste morgen lå een død ved gavlens fod. De to andre overlevede angrebet, skønt der næste morgen kom nogle bier igen. De ophovnede hoveder tilfredsstillede dem måske. I hvert fald forsvandt de snart igen. Vi begravede den døde unge ude i haven. Vi sang vist ikke over den, men jeg tror, at ikke mange har fulgt deres pårørende til graven med større sorg end den, hvormed vi børn fulgte storkeungen.

De to i reden kom igen til hægterne. De lærte både at knebre og flyve fra deres fjender, om sådanne kom igen. Og snart begyndte de at forberede sig til den lange rejse mod syd.

Om sommeren lå Kalø Vig og glitrede i solen. Var dagen varm, lå den som en frister de tre km borte og kaldte: Kom og tag et bad! Her er køligt, her er friskt, her er herligt! Ja, hvor var det fristende, men afstanden var for stor til, at det kunne blive hverdagsleg. Var der endelig tid dertil, og vi fik lov, gik det i løb derned, til Vosnæsgård og derfra ad markvejen til højre ned til stranden, eller videre lige ud til skovriderstedet ved Gl. Løgten og derfra om til "Bøgehovedet". Så tøjet af og ud i bølgerne. Mon der gives stærkere udslag af livslyst og livsglæde end de kåde bevægelser, råb og latterlyde, der ude fra bølgerne sendes ind mod land, karakteristiske for hvert køn? Måske var vi trætte, når vi kom hjem, men en herlig oplevelse havde det været. Alt snavs var skyllet af kroppen nu og noget af sjælen tillige. Mindre rensende var et andet badested: tørvegravene i mosen ved Hestehaven, i udkanten af Jens Peters mark. Men de lå meget nærmere end vigen, det hele kunne nås i middagstunden, mens de voksne tog deres middagsøvn. Det gik da i strakt løb derned. Tøjet af og et spring ud i det varme brune vand. Mens vi baskede der, blev det rene vand plumret, hvad der satte tydeligt spor på kroppen. Men hvad gjorde det! Vi lagde os på grønsværen og lod solen tørre os. Hang der lidt af gravens dynd ved, var det let at gnide det af, og når det så igen gik hjemad i strakt karriere, var al døsigheden strøget af os, vi var andre mennesker, syntes vi, frejdigere end for et par timer siden. Nu skulle vi i marken med køerne igen, have dem tøjret, måske hjem med hestene. Det gik rigtigt i trav. Så igen derud. Kvierne skulle flyttes. Måske de havde været plaget af bremserne, mens køerne havde været hjemme i stalden til malkning. Måske også en havde revet sig løs og nu gik på rov i kornmarken. Så hen til fårene og lammene. Var der et dægge-lam, et af moderen forstødt barn, hvad der kunne hænde, et som derfor fik mælk af sutteflasken, så kom det springende, så snart det så plejefar. Mæh, mæh! lod det ustandseligt, indtil det fik sutten i munden. Mælken sivede ud af mundkrogen, men vommen blev fyldt og tørsten stillet, og hele kroppen struttede af velvære. Hvor kan en vogterdreng komme til at holde af et sådant lille lam, ja, også af de andre, som bliver tykke og fede af mælken fra moderens yver. Og hvor var det ofte hårdt, når slagteren kom om efteråret og tingede med far om lammene og købte dem. De fik benene surret sammen og blev ubarmhjertigt smidt op i vognen, mens deres gode ven og vogter fra sommeren stod og så til med tårer i øjnene, ja, måske listede om bag gavlen og der lod tårerne få frit løb ned ad kinderne. Det var livets ubarmhjertighed, der på en gang var kommet ind over ham.

Det at være hyrdedreng kan være strengt, især for den, der skal ud hos fremmede, måske fjernt fra hjemmet og måske under en gnaven husbonde og i selskab med tjenestekarle, der har fornøjelse af at hundse med drengen, give ham onde ord og på anden måde gøre ham livet surt. Men som Jeppe Aakjær har skildret vogterdrengens liv, har jeg aldrig mødt det på min barndomsegn, så jeg har aldrig kunnet tro på hans skildringers sandhed på dette område ud over, at enkelte tilfælde kunne have rod i virkeligheden.

Men selv under gode forhold gik drengen med en dyb længsel i sit sind efter hjemmet, efter far og mor og søskende. Alligevel fandt han gode venner i dyrene, de var hans kammerater, og han blev stadig rykket ud af sin længsel gennem det at være hjordens vogter og herre. Han kunne til tider blive hidsig og bruge kæppen for hensynsløst mod en genstridig ko eller kvie, men til alle tider kunne han tage den eller en anden om halsen og forsikre den om, at han holdt så forfærdeligt meget af den. Jeg har kun været hyrdedreng på vor mark derhjemme, men jeg har dog prøvet adskilligt, som fulgte dermed. Jeg har været udsat for sommerens hede og bremsernes forstyrrelse af freden. Jeg har syntes, det var strengt at komme tidligt op om morgenen for at trække køerne på græs efter malkningen, selv om jeg som en lille konge førte

dem ud på græsgangen. Jeg har syntes, det var endnu strengere i det kolde og ustadige efterår, når køerne gik i løsdrift og bygerne drev mig til at søge læ bag buskene. Så har jeg ofte spejdet op mod gården, om far dog ikke skulle komme og vinke, at jeg skulle komme hjem med køerne, fordi vejret var for slem. Skete det, var det lige stor glæde for mig og køerne. Jeg har også ofte længtes efter, at solen ville være hurtigere om at nå horisonten i vest. Men trods alt dette tror jeg, at ingen dreng lever et sundere liv end hyrdedrengen med sit kvæg ude på den åbne, frie mark under sol og sky, mens blikket søger ud mod det fjerne, hvor så meget mærkeligt gemmer sig og giver drømmene næring. Jeg så ud over de grønne marker, over skovene, over Kalø Vig, over Århus Bugten, over Mols's høje banker. Hvem havde mon et skønnere udsyn? Der var nok for tanken at arbejde med. Der i det inderste af vigen lå Kalø med ruinen på sin ryg. Der havde Gustav Vasa gået som fange med sin længsel. Derfra var han flygtet for at blive sit lands redningsmand. Måske han under sin flugt havde lagt vejen over marken, hvor jeg stod, inden han kom i selskab med kvægdriverne og fik lov til at følge dem. Enhver rask dreng måtte glæde sig over, at han fik lykke til at nå sit mål. At han kun nåede det ved at drive danskerne ud af Sverige, fik han let tilgivelse for. Det blod, der var udgydt på Stockholms torv, måtte dog hævnnes.

Og derovre bag Mols's banker havde Olaf Rye med sit tilbagetog narret tyskerne i 1849 og ført sin hærafdeling om bord på skibene. For ham selv og for mange af hans mænd blev sejlturen til Fredericia vejen til heldedøden den 6. juli, samtidig med, at de banede vej for sejren.

I forbindelse hermed kunne min tanke standse ved oberst Lunding, som i 1849 var Fredericias kommandant. Om ham havde jeg så tit hørt farbror fortælle. Han havde været oberstens oppasser og hævdede ham til skyerne. Der var indignation i hans stemme, når han omtalte, at han havde hørt sige, at Lunding var tysksindet. "Det var den sorteste løgn. Han var en god, dansk mand, hidsig og streng, men retfærdig". Og så fortalte han om et af de største øjeblikke i sit liv: "Jeg blev kaldt frem for fronten og fik besked om, at jeg skulle være ordonnans hos obersten. Mine kammerater lo til hinanden og beklagede mig. Alle vidste, hvor vanskelig han var. Du får snart dit rejsepas! sagde man til mig, men således gik det ikke. Sergenten sagde til mig: Obersten er slet ikke, som mange siger. Du må altid høre nøje efter, når han giver dig sin ordre. Når han har givet den, spørger han altid: Har du så forstået mig, kammerat? Siger du ja, må du gentage den ordret for ham, og Gud nåde dig da, om du ikke kan gengive den rigtigt. Men siger du nej, gentager han den, til du forstår den. Om han skal gentage den flere gange gør ikke noget. Men kan du gengive den ret, er han tilfreds, og så får du ikke bedre overordnet! Og det var sandt. Jeg kunne ikke ønske mig det bedre, end jeg havde det hos ham." Det var farbror en trang og glæde gang på gang at aflægge dette vidnesbyrd. Det kom fra hjertet, og derfor gjorde det også indtryk på hans tilhørere, ikke mindst på os drenge, selv om vi havde hørt det adskillige gange før. De gamles oplevelser fandt altid åbent øre og blev ofte i vor fantasi til langt mere, end fortælleren anede.

Farbror var en morsom fortæller. Han var rigtig i sit es, når han sad med piben tændt og af og til tog en mundsmag af kaffepunchen. Han var en udpræget selskabsmand og brugte mange pudsige udtryk, f.eks. "som det hedder sig", "Så'n og så'n", "det og det", "selisej" o.s.v. Vi drenge morede os ofte over ham, når udtrykkene kom. De satte kulør på talen, især fordi de ikke havde nogen naturlig forbindelse med den. Farbror havde en lille høkerhandel henne i byen. Han giftede sig sent, var tit gnaven og vranten hjemme, opfarende også, men i perlehumør i selskab. Han omfattede sin broders børn med stor interesse, og siden, da mine brødre Laurits og Erik og derefter jeg kom ud for at læse og tage eksamen, fulgte han med deri, som

om vi havde været hans egne drenge. Når vi kom hjem i ferierne, gik der straks bud hen til ham, og snart mødte han op for at lægge sin glæde sammen med fars og mors. Ja, jeg husker, at der engang gik bud hen til ham midt om natten, men han stod op af sin seng og kom med det samme. Det var Erik, der var kommet fra København til Århus sent om aftenen, for sent til at få anden befordring til Segalt end apostlenes heste. Den brugte han, og han var sagtens lige så ivrig efter at få fortalt om sin vel overståede eksamen som far og mor og farbror efter at høre derom.

Så vidt jeg husker døde farbror lige op til jul, blev i hvert fald begravet i min juleferie. Inden han førtes bort fra hjemmet, samledes vi i stuen om hans kiste. Jeg tog plads lige ved den. Jeg syntes, jeg måtte bringe ham en tak for den kærlighed, hvormed han havde omfattet os børn der henne i den gamle gård. Men det blev kun en tak uden ord. Jeg manglede mod til mere, skønt jeg tror, både faster og mine to kusiner og måske flere ventede at høre min stemme. Bagefter syntes jeg, at jeg havde svigtet farbror, jeg som endda bar hans fars navn, hvad der i hans øjne gav mig en forrang for mine brødre.

Jeg var som dreng, i hvert fald i min første barndom, ikke i besiddelse af meget mod. Jeg husker, at jeg græd den første dag i skolen, og det forekommer mig at gråden varede timerne ud. Jeg var en rigtig frø. Jeg husker også, at jeg, når jeg skulle i marken med mad til folkene og så en eller anden komme mig i møde, gik fra vejen ind på marken af frygt for, at man ville gøre mig fortræd. Og jeg husker, at når jeg blev sendt til Hornslet for at hente medicin på apoteket, var jeg ængstelig, når jeg mødte nogen. Hændte det, at en eller anden Hornsletdreng blev nærgående, sad hjertet mig i halsen. Eller en nytårsaften, da nogle af byens karle havde klædt sig ud og kom ind i stuen i optog med en, som gik på fire, og som skulle forestille en bjørn. Jeg blev så bange, at jeg kravlede ned af stolen og skjulte mig under den.

Hvorfor jeg var blevet en sådan bangebuks, ved jeg ikke. Noget har vel ligget i min natur, og det har så fået næring af historier om spøgeri og røvere. Jo mere man mærkede, det gjorde indtryk på mig, desto ivrigere var man vel efter at sætte skræk i mig. Denne mangel på mod fulgte mig op i årene, selv om jeg efterhånden ikke bar den til skue som før. Men synd er det at skræmme børn, hvad mange har fornøjelse af. Tit kan det have en virkning, som ingen tænkte sig.

En komisk erindring om, at jeg også ville gøre nytte og havde mod dertil, har jeg fra min skoletid. Vi var på vej hjem fra skolen, da vi så, der var ildebrand i Skjødstrup. Mor fortalte, det var præstegården, som brændte⁷. Åh, må jeg løbe derned? Ja, løb så, dreng! Da jeg kom, var bygningerne, gamle og stråtækte, brændt ned. Jeg måtte dog være med i redningsarbejdet og sprang ind på gårdspladsen og gav mig i færd med at rykke en jernstang løs for at redde den. Men pludselig lød et tordnende: Vil du komme ud, dreng! Det var en fornuftig befaling, for varmen stemte for brystet, så jeg var nær falden om, da jeg løb ud. Men jeg følte mig dog krænket. Man burde have påskønnet min smukke hensigt.

Ellers kunne jeg nok være med til gale streger, ja, var vist ikke vanskelig at lokke på glatis, når der ingen risiko var. Aftægtsmanden i vor nabogård, Mikkell Udsen, var en gammel sær-

⁷ Præstegården brændte den 15. april 1878. Da man senere samlede kirkebøgerne ind til Landsarkivet i Viborg, eftersøgte den daværende præst, hvor kirkebogen for 1809-13 var, og da man ikke kunne finde den, regnede han med, at den var gået til ved nævnte brand i præstegården.

ling, som vi drenge havde fornøjelse af at tirre. Noget afstikkende så han ud, uden frakke, med strikkede underærmer og en strikket rød nissehue på hovedet. Somme tider smed vi sten på porten, når vi vidste, han var i nærheden. Så varede det ikke længe, før han rev porten op og kom ud på gaden, mens han bandede over de satans drenge. Vi havde allerede sørget for at komme i sikkerhed, og Mikkel trissede ind igen. Et øjeblik efter smeldede stenene igen mod porten, og Mikkel kom ud igen, endnu mere gal i hovedet, hvad der ikke var sært. Skældsordene var endnu kraftigere og vor skadefryd endnu større. Ja, selv kujoner kan optræde som helte, når intet risikeres.

En anden af min barndoms bekendte, original på sin måde, var Kristian Fahbek⁸, der boede i Bojegården. Gården var i sin tid blevet udflyttet. Tilbage blev stuehuset, hvor der boede et par arbejderfamilier. Deres have stødte op til vor. Kristian var en flink arbejder og havde tit arbejde på vor gård i længere tid. Hans søn Jens var jævnaldrende med mig og min gode legekammerat. Men faderen havde en stor fejl. Han var kvartalsdranker. Uden noget varsel blev han pludselig borte fra sin arbejdsplads. Så vidste man besked! Han havde slået sig på flasken, og i en uges tid var den hans stadige trøster. Og så kom det mærkelige: Kristian, der til daglig var den roligste og flinkeste mand, arbejdsom og ikke af mange ord, blev ved brændevinsflaskens påvirkning en hel anden. Han gik nu hen ad gaden, især om aftenen i tusemørket, og skældte og smeldede over alt og alle, mens han slyngede den ene ed ud værre end den anden. Aldrig har jeg hørt nogen, der kunne bande og tordne som han. Man måtte, når man ikke kendte ham, tro, han var et ondskabsfuldt og råt menneske, og dog gjorde han ikke nogen fortræd, heller ikke derhjemme, selv om man også derfra hørte hans skælden og banden. Men han drak for en tid sin fortjeneste op, og når han efter nogle dages forløb var uden penge, blev han sig selv igen. En morgen mødte han atter til sit arbejde, og uden vrøvl, og som om intet var hændt, tog han fat igen. Nu var han igen den solide mand, som brugte sine kræfter, ikke skånede sig selv eller gik udenom og ikke drev tiden hen med snak, kort sagt, som en husbonde gerne ville have det.

Men hvor længe ville det vare, inden han igen tog udgangsbillet? Ingen vidste det. Imidlertid var det skik hjemme, at der i de lange vinteraftener læstes højt af en eller anden bog. Jeg var til en tid oplæseren, og en mere opmærksom tilhører end Kristian Fahbek havde jeg ikke. Der var spurgt ham, om han ville blive efter aftensmaden. Han ville hellere end gerne, og siden fulgte det af sig selv. Han tændte piben, satte sig til rette, og jo længere oplæsningen varede, des bedre. Han fulgte opmærksomt med. Var der et eller andet spændende, der fik udløsning, kunne han komme med et højt udbrud af befrielse. Jeg husker således f.eks., hvor optaget han var af at høre "Gøngenhøvdingen" blive læst, og jeg husker hans udbrud, da Ib reddede Svend Gønge, efter at fadervor med høj stemme var blevet bedt for at narre vagten. Kristian slog i bordet og forsikrede med en kraftig ed, at han aldrig havde hørt mage. Han frydede sig, de andre lo, og jeg fortsatte, oplivet og smigret ved bifaldet. Andre bøger, der fængslede ham, var H.F. Ewalds historiske romaner, f.eks. "Den skotske kvinde på Tjele". På sådanne aftener fristede flasken ikke Kristian. Varede oplæsningen til sengetid, var han også interesseret tilhører så længe. Derefter gik han roligt hjem og gik i seng. Intet under, at hans kone, Ann Dorrit, påskønnede min oplæsning lige så meget som han, selv om hun ikke var til stede. Jeg vandt derigennem for bestandig hendes venskab, selv om Kristian igen faldt for fristelsen, når der var gået en tid. Imens havde alt været så fredeligt. Mange år efter, da hendes mand længe havde været død, lå hun selv på sit dødsleje. Hun sagde da til mor, at hun så gerne ville se Tho-

⁸ Christian Knudsen Fabæk var husejer i Segalt og døde den 27. juli 1887, 50 år gl.

mas engang igen, inden hun døde. Jeg kom netop hjem i ferien og var næste dag ovre hos hende i Bojegården. Men hun var for syg til at have nogen oplevelse af mit besøg. Jeg har dog aldrig kunnet glemme, at jeg således gennem min oplæsning vandt Ann Dorrits venskab, så det holdt livet ud, skønt hun ikke selv havde været min tilhører. Tit kan vi mennesker ved små og fattige midler lyse op for andre, der har det trangt. Vi gør det bare alt for sjældent.

Hjemmet, og hvad der knytter sig til dette, vil altid have den første plads i den voksnes erindringer. Udtrykket "Barndommens paradys" er ikke et tomt begreb. Som vi med "det tabte paradys" får Adam og Eva i vore tanker, kan vi med det samme udtryk karakterisere vor barndoms verden. Det er, som vor sorgløse tilværelse lå under et stadigt lysskær. Det lyse mindes vi, det mørke er sunket i glemselens hav.

Vi har levet i dette paradys, fattige som rige. Vi har mistet det og har fjernet os langt fra det, men lysskæret over det ser vi til vor død.

Dette lysskær samler sig først og fremmest om far og mor. Lysskæret er ikke lige stærkt for alle, men det er der, og som vi bliver ældre, bliver det klarere og klarere. Vore livserfaringer gør efterhånden far og mor større for os, mens vor egen indbildte storhed fortoner sig lidt efter lidt. Vi synes måske, deres kærlighed gav sig for fattige udtryk, den mødte os ikke i kærtegn og kys. Heller ikke i et væld af rosende ord. Far og mor påvirkede os mest gennem deres eksempel. Det er naturligvis forskelligt i de forskellige hjem, men i de gamle bondehjem var det ikke almindeligt med mange kærtegn. Jeg mindes ikke, at mor har kysset mig, og dog var hun god og kærlig. Derimod kan jeg huske, at min gudmor, som var fars kusine og i mine første drengeår endnu ugift, altid tog mig på sit knæ og kyssede mig, når jeg besøgte hende. Det var for usædvanligt til at falde i min smag og vakte derfor på et tidligt tidspunkt min forargelse. Havde jeg været mere fortrolig med sligt kærtegn hjemmefra, havde det næppe været mig så meget imod. Forøvrigt havde jeg den samme modvilje, når jeg senere deltog i ungdommens pantelege. Der vankede intet kys, når jeg blev dømt til sammen med en ung pige at gå ud og kigge stjerner eller lignende. Kun ens kæreste skulle kysses, mente jeg. Man måtte ikke sjakre dermed til andre. Det blufærdige holdtes højere i ære dengang end nu.

Far og mor.

Når jeg ser far for mig, er det ikke en høj og slank mand, jeg ser. Han er under middelhøjde, men ret bred af skikkelse. Min ældste broder, Erik, lignede ham i høj grad, både af skikkelse og ansigt, selv om han efterhånden blev noget fyldigere end far. Far var arbejdsom og skånedde ikke sig selv under arbejdet på gården, som han altid fik fra hånden i rette tid. Han var ikke af landbrugets foregangsmænd, men han holdt dog gård og besætning i god drift. Således mødte vi i en lang årrække så godt som hvert år med køer ved dyrskuerne, og når vi vendte hjem, var de tit smykkede med præmieskilte. At møde med dyrene på dyrskuepladsen i Løgten eller Rønde, skiftevis hvert andet år, var noget af det bedste, vi drenge vidste, og vor spænding var stor, indtil bedømmelsen var afgjort til vor stolthed eller skuffelse.

Far hørte ikke til de åndeligt vakte, var heller ikke grundvigioner, så lidt som missionsmand, men han så med glæde, at vi børn havde boglige interesser og var optagne af, hvad der var oppe i tiden. Den ene efter den anden af os kom derfor også til en begyndelse på højskole. Skulle vi hjemmefra køre ud, til købstad eller familiebesøg, sagde far altid, idet han tog tøm-

men og satte hestene i gang: "Så i Jesu navn!" Han befalede dermed sig og os i Guds varetægt. Han førte ellers ikke Guds navn på læberne, men vi var ikke i tvivl om, at hans tanker ofte gik opad. Jeg husker da også, at provst Brix, der besøgte ham ved hans dødsleje nogle dage før han den 23. august 1895 døde, sagde: "Deres far var så gudfrygtig, da jeg var hos ham!" Ja, jeg tror, han var ydmyg i sit gudsforhold, trods de svagheder, som han havde flere af, og som var ret iøjnefaldende. Noget hidsig var han af temperament, og skønt han ikke var drikfældig, satte han pris på "en lille halv kop kaffe" med en snaps i, "en lille sort", når en af naboerne eller en anden af hans bekendte kom. Det var en almindelig skik dengang på landet. Snakken gik så godt med piben tændt og koppen foran på bordet. Vi børn kunne ikke lide dette. Vi syntes, der var noget nedværdigende deri, og vi fik på et tidligt stadium modvilje mod spiritus. Fars hidsige temperament tog hans sønner i arv, mere eller mindre, men meget godt kunne de også tage eksempel af. Far var vellidt af folkene og altid villig til at yde småfolk en tjeneste. De vidste, de fik ikke nej, dersom de bad om at låne hestene en søndag til jordloddens pløjning eller harvning eller heste og vogn for at hente et læs brænde i skoven eller måske til et familiebesøg. De fik det, uden at de kom til at føle det som en nådessaq, hvad de hos adskillige andre var udsat for.

Far holdt højreavisen Aarhus Stiftstidende, men stemte altid Venstre ved valgene. Stiftstidende havde fået borgerret i gården og vedblev at have det i fars tid uden politisk at påvirke nogen.

Far var nøjsom. Han havde i sin barndom mødt fattigdommen, efter at hans forældre var gået fra gården. Engang var maden ikke efter min smag. Far sagde da: "Du skulle nødig klage! Du har ikke prøvet, som jeg har, at gå sulten i seng, fordi mor ikke havde mad i huset! Det er der mange, der prøver nu. Skam dig!"

Bedst mindes jeg hans glæde, når vi brødre, der læste, var kommet hjem og havde klaret eksamen godt. Han kunne da ikke godt bære glæden alene, men måtte have nogen at dele den med, først og fremmest med farbror. Han gjorde til tider for meget ud deraf, syntes jeg. Men det var den ikke meget oplyste almuemand, der følte stolthed over, at børnene med godt nemme tilegnede sig de kundskaber, forældrene ikke havde, og som ligesom hævdede dem nogle trin over deres udspring, mens samtidig en anden livsbane åbnede sig for dem. Jævne folk var på den tid tilbøjelig til at vurdere den studerede unge mand og hans fremtidsudsigter højere end den ustuderedes.

Mor var blid og stilfærdig, dygtig i sit hus og en god opdrager af sine 6 børn, ligesom hun var god mod sine piger, der som regel blev flere år på gården. Ikke med strenge formaninger, eller for at det skulle tage sig ud, påvirkede hun børnene. Det var altsammen så ægte i sin rod, og lydighed blev derfor også en naturlig sag. Der blev ikke prædiker for os, men vi lærte tidligt at bede vor aftenbøn, og umærkeligt gled det ind i vor bevidsthed, at vi altid var under Guds øjne og i hans varetægt. Ham kunne vi ikke skjule os for. Han hørte og så os, og han kendte alle vore tanker. Vi blev ikke forkælede, men fik tidligt vore pligter. Hvor ligger disse vel mere for et barns fod end i en bondegård? Altid er der nok for et barn at gøre. Der er nok af arbejde og dog tid til leg. Og så er der det nære forhold til dyrene, som på mange måder er af uvurderlig betydning.

Mor skånedes ikke sig selv i det daglige arbejde, ikke ved brygning og bagning, som dengang hørte til i gårdene, ikke ved juleforberedelser, hvor slagtning kom til og bagningen kulmine-

rede, juleaftensdag bagte hun en mængde æbleskiver. Det var herligt at få en stukket ud lige fra panden.

I de lange vinteraftener sad hun ved rokken efter aftensmåltidet, indtil det var sengetid.

Få er som far, ingen som mor!

Ja, således syntes vi også forholdene var. Mor og hendes familie var ligesom af mere kultur. En af mine morbrødre, Anton Laursen, var stærkt åndeligt og politisk interesseret, hvad der hævede ham i vore øjne. Men jeg finder også lyder i mors familie, især en mangel på energi, som trådte særlig tydeligt frem hos en anden af mors brødre, hvis gård blev mere og mere forsømt. Ved min fætters efterladenhed gik den til sidst ud af slægtens eje.

I min egen natur finder jeg noget af denne slægtsarv, ikke som ulyst til arbejde, men i tilbøjeligheden til at udskyde påbegyndelsen og i at have haft mange gode forsætter, som ikke kom til udførelse. Det var ikke mors eksempel, der var skyld deri, men jeg tror, det var en udløber fra det, som hos nogle andre af slægten trådte stærkt frem.

Mor var, som kvinden vel oftest er, sjælen i huset, den stille magt, som gør sig gældende, selv om den ikke træder i forgrunden. Den er så tryk at ty ind under.

Mor døde 18. marts 1911. Hun overlevede far i over 15 år. Hun havde sin aftægtsstue i en af gårdens sidebygninger. Der sad hun gerne og strikkede og vendte altid et mildt ansigt mod den, der trådte ind. Dette gjaldt især børnene, hvoraf der efterhånden blev en hel flok i gården, som min bror Rasmus efter sit giftermål havde overtaget, inden far døde. Det var altid så godt for

børnene at komme over til bedstemor både med glæder og sorger. De var hverandre til gensidig oplivelse. Her var et fornyet bevis på, at en farmor eller mormor kan betyde så meget for børnebørnene, ja stundom være mere for dem end deres mor, fordi gerningen i huset og børnenes pleje i deres allerførste år tager både hendes tid og kræfter. Så er det godt, om der er en bedstemor at ty ind til. Hun og børnene forstår hinanden. De giver hendes tanker sysselsættelse og hendes omsorg råderum, og de giver tiden indhold for hende, mens hun samtidig ud fra sin livsvisdom, ved sin trøst og opmuntring og ved sine rettelser leder dem videre frem i den verden, hvori de endnu er nybegyndere, men som mere og mere åbner sig for dem.

“Få er som far, ingen som mor!” således begynder det digt, hvormed jeg tog afsked med mor, da hun fra stuen derhjemme førtes ud på sin sidste rejse, til Skjødstrup kirkegård.

“Få er som Far og ingen som Mor”,
sådan lyder et gammelt Ord.
Sådan står vi og tænker her,
nu du skal paa den sidste Færd.

Ud af Gården vi fører dig,
ud ad den vante Kirkevej,

lægger hos Far dig stille ned,
lunere Leje ej vi véd.

Der skal I være sammen påny,
til Opstandelsens Morgengry
kaster over det sorte Muld
Paradisportens Skær af Guld.

Du leved her i Gården
i godt halvhundred År.
Her mødte Livets Lykke
med Bondens Arbejdskaar.

Du trådte stampet Lergulv
og runde Stens Top;
du stod ved åben Skorsten
og øste Maden op.

Og i en mørk Alkove
du Nattens Hvile fandt;
der bad du og dit Fadervor,
som du fra Barn var vant.

Du fødte os i Verden,
så lagdes vi i Svøb;
dit Øje fulgte os, selv når
på egen Hånd vi krøb.

Du våged ved vort Leje
og vogted os for ondt
og gik dog ufortrøden
i Dagens travle Dont.

Du gik med Far i Marken
så mangan Sommerdag,
og gerne vi jer fulgte,
det var en sikker sag.

Så talte I om Væksten
af Kornet imod Høst;
vi sprang omkring og løfted
i Kor vor Barnerøst.

Måske I også talte
om, hvad i os I så
og om, hvor højt før Livets Høst
vi gerne skulle nå.

Åh ja, der er af Minder
en helt utallig Flok.
Jeg ser dig hist på Marken
jeg ser dig ved din Rok.

Jeg ser dig bedst om Julen,
hver Juleaftenskvæld;
du blussed ret af Varme,
når Dagen gik på Hæld.

Jeg mindes Julesalmen
om Barn fra Bethlehem.
Og Himlens Fred og evigt Håb
af Mørket vælded frem.

Ej Juletræet lyste
for os, som det gør nu,
men Julens Engle kom dog
med lige lifligt Bud.

Der gik af År så mange,
vi fløj fra Redens Kant;
vi ønskede, og vi kræved,
hvad vi nødvendigt fandt.

Og hvad I evned, gav I,
selv om der fulgte Savn.
“I Jesu Navn” var Faders Ord,
så kom vi nok i Havn.

Der kom en Dag, vi fulgte
vor Far den sidste Vej.
Vi takked Gud for ham og for,
vi endnu havde dig.

Din Ryg blev mere krøget,
din Gang blev mere tung,
for Blikket gik der Tåge;
du var ej længer ung.

Men medens du blev gammel,
forynged Gården sig;
den lyste med sin hvide Mur
og skærmed gerne dig.

Du sad i Lænestolen,
lod Strikkepinden gå
og lod imellem Stunder
dit Blik til Døren nå.

Der stolpred ind en Pode
med Tårer på sin Kind;
hos Bedstemor han vilde
igen få Fred i Sind.

Af Børnebørn en Skare
du efterhånden så,
til sidst din egen Moders Navn
du hørte mod dig gå.

Du leved med og for dem
som deres anden Mor;
I var nok for hverandre
langt mer, end nogen tror.

Thomas

Skolen.

Barndomstiden og dens oplevelser er for de allerfleste i særlig grad knyttet til hjemmet. De nedarvede evner og anlæg udvikles under hjemmets påvirkning, hvad der først og fremmest

bliver bestemmende for barnets udvikling. Men der er en anden meget vigtig faktor, som der må regnes med, nemlig skolen. Jo mere skolen kommer i kontakt med barnenaturen, des mere vil den også præge barnets udvikling. Dette var man længe om at få øjnene op for. Først da Kristen Kold viste vejen, begyndte man at forlade det døde ramseri og terperi, selv om det varede længe, inden det rigtig dagedes. Grundtvig kaldte den lærde skole for den sorte skole, men heller ikke almueskolen havde lukket lyset ind. Ved midten af det nittende århundrede er der dog et par af Grundtvig stærkt påvirkede skolemænd, der på seminarierne bliver pionerer for det nye: Ludvig Chr. Müller i Snedsted og Svendsen i Jelling. På disse to seminarier fandt de nye tanker grobund.

Min barndomslærer, Jens Sørensen i Segalt, var udgået fra Lyngby seminarium ved Grenå. Om han der eller først senere var blevet grundtvigsk indstillet, ved jeg ikke, men "Grundtvigianer" var han, og dette prægede også hans undervisning, selv om han ikke kastede udenadslæsningen helt over bord. Det ville præsten, der var skolekommissionsformand, heller ikke have tålt. Vi lærte således Luthers forklaringer og de mange skriftssprog i Balslevs lærebog udenad, nogle anmærkninger til dels også.

Dermed begyndte dagens undervisning. Men bibelhistorien og Danmarkshistorien fik vi fortalt. Det var noget helt andet end den tørre lærebog. Vi levede med i fortællingerne om Josef og David og om Jesusbarnet. Vi troede på Jesus undergerninger og harmedes over farisæerne. Og i Danmarkshistorien fandt vi vort ideal i Rolf Krake, var levende med i kampen med kong Adils, i Absalons og Valdemars kampe mod venderne, i fortællingen om dronning Dagmar, der blev vort dronningeideal. Vi var spændte på, om Valdemar Sejr kom tidligt nok, da "Dronning Dagmar ligger i Ribe syg". Vi kårede Niels Ebbesen til vor helt og var betaget af Leonora Christinas tragiske skæbne. De store skikkelser og de store begivenheder fik liv gennem lærer Sørensens fortælling, og umærkeligt formedes vore idealer derunder. Jeg skylder min barndomslærer umådeligt meget, på adskillige områder mere, end jeg skyldte mit hjem, ikke alene for kundskaberne og færdighederne fra skolen, men for det udvidede syn på forhold og mennesker. Åndeligt, både kristeligt og folkeligt, var han en betydelig personlighed, og uvilkårligt påvirkedes vi deraf. Jeg tror nok, at vi børn fra skolegården deroppe stod godt i vor lærers omdømme. Vi havde et godt nemme, og jeg tror da også, vor opførsel var god. Begge dele sætter en lærer pris på. Lærer Sørensen havde en god sangstemme, og vi sang meget i skolen, dog ikke de egentlige børnesange; derimod fædrelandske og folkelige sange. De lå i for højt et plan i de første skoleår, i de sidste sang vi dem af hjertens lyst efter Morten Eskesens sangbog, der ikke just var beregnet for børn.

Holbergs komedier fik vi ikke meget kendskab til, mere til Hostrups. Jeg mindes nogle oplæsninger deraf, som endnu står i glans for mig. En landinspektør Ravn nede fra Bjerre herred besøgte nogle gange skolen. Hvordan han var kommet i forbindelse med lærer Sørensen, ved jeg ikke, men når han kom, læste han en eller anden af Hostrups komedier. Han var efter vor opfattelse en glimrende oplæser, vi glødede af forventning før, og vi strålede af henrykkelse under oplæsningen, og lo, når de morsomme replikker kom. Her lagdes grunden til forelskelse i Hostrups komedier, jeg nærede i hele min ungdom. Det var derfor en virkelig sorg, da vi en dag fik at vide, at nu kom Ravn aldrig mere. Ravn var fritænkter, sagde man, og det var kommet til et sammenstød mellem ham og lærer Sørensen om kristelige spørgsmål. Sørensen ville ikke se ham oftere i skolen.

Hvad vedkom hans meninger os, hvad brød vi os om, at han ikke var særlig nobel i sin påklædning. For os havde han lukket døren op til en verden fuld af lys og munterhed. Alligevel var skolens dør nu lukket for ham. Og de hostrupske studenter var lukket inde på Regensen. Jeg var gammel nok til at sørge derover.

Var jeg der kommet i forbindelse med digtningen og blevet betaget af den, som en dreng kan blive det, så var dette også tilfældet, da jeg en dag kom en digter nær. Jeg skulle ned i marken til køerne og var kommet hen til Hovvejen, da jeg blev tiltalt af to damer, som kom nede fra Landevejen. De spurgte om vej til skolen, der lå nær ved. Det var det hele. Men næste dag fik jeg at vide, at de to var præstekonen i Ebeltoft, fru Nanna Boisen Jensen og digterinden Pauline Worm, af hvem jeg havde læst adskillige digte. At jeg nu havde set hende, var nok til, at jeg følte mig tilsmilet af lykken den dag og vist ofte vigtede mig deraf. I hvert fald står mødet endnu klart for mig i mindet. En ubetydelig hændelse, der føltes som noget betydningsfuldt for et drengesind, kan således bevares årtier igennem.

I forholdet til vor elskede lærer gjorde bortvisningen af vor beundrede oplæser intet skår. Vi var glade for ferierne, men også altid glade for at komme i skole. At denne glæde dog enkelte gange kunne være vor lærer til besvær, er jeg nær ved at tro. Det hændte jo, om vinteren, at sneen føg sammen på vejene og gjorde skolegang så godt som umulig. Men vi, der boede næppe 5 minutters gang fra skolen, mødte endda. Det var også en måde at spille helt på, som vi syntes, Sørensen måtte påskønne. Nu tænker jeg, at han hellere havde set, vi var blevet hjemme, så han havde fået en fridag. Muligheden af, at vi 5-6 mødte fik en historie, havde også virket dragende på os. Men det hændte da også, at vi blev sendt hjem, fordi vi var for få.

Nogle af mine kammerater havde langt til skole. Dette gjaldt især arbejderfamiliernes børn nede på Vosnæsgård. De havde en lang vej, op imod en halv mil. I forbindelse ned dem husker jeg en morsom historie. En af mine kammerater dernede fra havde en bedstefar, som endnu arbejdede på gården. Om ham fortæltes som noget absolut pålideligt, at han havde diet sin mor, til han var 7 år. En dag sad hun på grøftkantene ved vejen - Hovvejen, som vejen fra Segalt til Vosnæsgård endnu kaldes siden hoveritiden - mens drengen, Rasmus, stod i grøften og diede hende. I det samme kom proprietæren fra Asmusgården kørende og så det. Han holdt hestene an og spurgte forbavset. "Hvor gammel er den dreng, min gode kone?" Da slipper drengen patten og siger "Om Gud vel, a løwer, så blyw a fanneme 7 or te sa Hansda!" [Om Gud vil, jeg lever, bliver jeg fannemig 7 år til Sankt Hansdag]. Ja, således fortalte man om Rasmus Kragelund.

Fortællingen kan jævnføres med en replik, jeg mange år senere hørte ved en opførelse på Dagmar-teatret af Gustav Wieds skuespil "Bønder". Følget er kommet hjem fra begravelsen på kirkegården. På scenen står en gammel vugge, som degnen sætter i gang. Pludselig rejser en stor dreng i vuggen sig op og siger: "Hudden Satan er'et du Wogger?" - Begge optrin lyder utroligt, men kan det ene være sandt - og det forsikres om det fra Vosnæsgård - kan det andet også være det.

Lærer Sørensen døde pludselig af hjerneblødning i efteråret 1885. Min yngste søster havde da lige afsluttet sin skolegang ved sin konfirmation. Alle vi søskende havde haft Sørensen som vor lærer. Vi så op til ham, og vore forældre satte stor pris på ham. Det føltes af hele skolekredsen som et stort savn, da han gik bort, så fremragende en lærer, som han var. I sin sidste tid havde Sørensen haft mange ærgrelser, fordi en nyansat sognepræst, pastor Brix, stadig

blandede sig i skolens forhold. Det var en almindelig mening, at dette havde medvirket til Sørensen's død, og det kastede i lang tid sin skygge over forholdet mellem sognepræsten og skolekredsens beboere.

Jeg var blevet konfirmeret i Egå kirke fem år før. At handlingen ikke fandt sted i Skjødstrup kirke, der var vor sognekirke, havde sin grund i, at der den sommer kun var tre børn i sognet, der skulle gå til forberedelse. Den daværende sognepræst, pastor Jacobsen, var ikke særlig nidkær i sit embede. At sidde med kun tre konfirmander tiltalte ham ikke. Han gjorde derfor aftale med nabopræsterne om, at de tog de tre, hvis forældrene ikke havde noget imod denne ordning. Pastor Jacobsen var bekendt for at være meget uligevægtig over for konfirmanderne under forberedelsen. Han skældte dem ud efter noder, især dem, der gik i Skjødstrup skole, hvis lærer ikke var i kridthuset hos præsten. Lærer Sørensen havde han derimod respekt for, hvad der kom eleverne fra Segalt skole til gode. Alligevel kunne hidsigheden også en enkelt gang løbe af med ham over for dem. "Skal jeg skrive til biskoppen og spørge, om jeg må konfirmere en Djævel i Skjødstrup kirke?" tordnede han engang til vor nabos søn, der langt fra havde noget djævelagtigt i sit væsen. Men han var et småfolksbarn, hvorved gærdet var lettere for præsten at komme over. Iøvrigt udæskede hans væremåde i menigheden også til megen kritik. Noget lignende havde man også oplevet i sognet med en tidligere præst. Når denne, i mors barndomstid, havde konfirmanderne samlet i kirken til forberedelse, kunne det hænde, at han straffede en eller anden af dem ved at lukke ham ned i den mørke gravhvelving under kirkegulvet, hvorefter han lod lemmen falde i.

Sådanne præster blev tålt i svundne tider. Nu findes de heldigvis ikke.

Jeg kom til at gå til forberedelse hos provst Bülow i Hjortshøj-Egå. Han havde tidligere været sognepræst i Skjødstrup. Det faldt derfor naturligt, at jeg kom til at gå til ham. Jeg har kun lyse minder om denne elskelige mand fra forberedelsestiden i Hjortshøj præstegård og konfirmationen i Egå kirke den 3. oktober 1880. Samtidig var skolegangen i min barndoms skole i Segalt afsluttet, og et nyt livsafsnit skulle begynde. Og dog var jeg kun dreng endnu, mens pigebørnene, der nu fik lange kjoler, meget hurtigere vurderedes som voksne.

Konfirmationen var ikke dengang som nu en gavernes festdag. Mine gaver var en salmebog og Ingemanns "Valdemar den Store og hans mænd" og "Dronning Margrethe." Men så var forventningen forud og erindringen bagefter heller ikke først og fremmest knyttet til gaver og gilder, som tilfældet er nu. Mere alvor og mindre letsind prægede dagen og lagde større højtid over den.

Fra ungdomstiden.

Med konfirmationen sagdes farvel til skolen, og et nyt afsnit af livet begyndte. Vel er konfirmanden den samme dagen efter den højtidelige handling som dagen før, men alligevel føles det, som om han eller hun, er rykket op i en højere klasse. Men først lidt efter lidt bliver han dog anerkendt som hørende til de unges kreds. Han er nu i lømmelalderen, og det lømmelagtige præger ham og forsvinder først efterhånden. Et mere stabilt præg afløser det, og den store dreng er blevet den unge karl.

Lettere går det for den unge pige. For hende betød konfirmationen tidligere en pludselig overgang fra at bruge korte kjoler til at få dem forlænget til fødderne. Morsomt var det at se deres lange kjoler i begyndelsen. Den virkede generende, men netop udtrykket derfor kunne have sin charme. Og det lømmelagtige hos den unge mand blev hos hende noget ubevidst kvindeligt, noget fortryllende og dragende, som virkede ind på ynglingen, stærkere, jo mere han færdedes i drømmenes verden.

Der er i en mindre bondegård altid arbejde nok for en konfirmeret dreng. Om sommeren og til en vis grad også om vinteren, lægger kreaturerne røgt beslag på hans arbejdskraft. Dette arbejde ligger naturligt for ham og overstiger ikke hans kræfter. Men i min tid kunne han også blive anbragt ved tærskning af kornet, hvilket arbejde dengang udførtes med plejl. Tærskemaskiner havde man ikke på bøndergårdene, og jeg måtte derfor allerede den første vinter tage min tørt i laden. Sammen med min ældste broder, Erik, svang jeg plejlen, og for hvert slag sprang kernerne af aksene. Vel var min plejl lettere end Eriks - vore kræfter skulle på den måde afpasses - men strengt var det dog, også fordi Erik var meget arbejdsivrig og forlangte, at jeg skulle følge trop. Det kneb. Mine kræfter var endnu for små. Jeg var spændt hårdere for, end jeg kunne svare til. Disse vinterdage har ikke lyse minder, de var korte, men dog så lange, at de ikke imødesås med glæde. Også høstdagene var strenge, selv om de var mere fornøjelige. Men det var ikke let for en 15 års knægt at svinge leen og holde trit med ældre karle eller høstmænd, der gik foran. Han sakkede let agterud, blev dog ikke hånet derfor, men man så nok, at han brugte alle sine kræfter. Men med det liv, der var over dagen og arbejdet, var det dog noget helt andet end om vinteren at stå i laden med plejlen. Arbejdet i marken med sædens lægning, senere høsletten og så høsten, den travleste af alle årets tider, havde sin store tilløkkelse. Det foregik i det frie. Var der flere om det, var der munterhed i følge, og selv om arbejdet til tider var strengt, gik det med liv og lyst. Ingen ville stå tilbage. Enhver ydede, hvad han eller hun evnede.

Så kom efteråret med såning af vintersæden, pløjning af stubmarkerne og optagning af rodfrugterne. Tit var vejret dårligt, de manges samvirke var ophørt, munterheden også, så en mere dystre stemning herskede.

Men livet er jo ikke bare arbejde. Det har sine frie stunder. Ungdommen har sin fritid, og denne har sine fornøjelser, forskellig til de forskellige tider, forskellig dengang fra nu. Der var ikke cykler, enkelte begyndte dog at vise sig, men med et vældigt stort hjul og et lille do, var de ikke lette at manøvrere med. Biler kendtes ikke, så det var besværligt at komme ud i modsætning til nu. Enkelte forsamlingshuse begyndte at skyde op. Det første, jeg mindes, byggedes i Rodskov, og dets indvielse overværede jeg. I Skjødstrup sogn var der endnu intet. Det kom først nogle år senere. Med forsamlingshuset kom foredrag, gymnastik og dilettantforestilling, en væsentlig del af vinterens fornøjelser. En enkelt gang kunne en del unge enes om en tur til Århus, for der at komme i teater. Jeg husker en sådan tur, hvor jeg trods mine kun 15 år fik lov at komme med. Vi så "Ridderen på Randers bro." For en dreng som mig, var det en stor begivenhed at se mine helte fra Ingemanns roman, Niels Ebbesen og Svend Trøst, blive levende på scenen, en begivenhed, som ikke glemtes. Den var for mig en af de største, jeg dengang havde oplevet.

En lejlighed var der til hver sommer at komme på teatret, og den forsømte jeg aldrig. I juli måned holdtes det såkaldte St. Olufs marked i Århus. Det var et kræmmermarked, hvortil ungdommen mødte op fra en stor omkreds. Markedet varede i 3 dage. Den mellemste var især

ungdommens. Over vor mark derhjemme gik landevejen, der fra Ebeltoft og Grenå førte ind til Århus. Allerede når vi stod op om morgenen, begyndte vogne med forventningsfuld ungdom at rulle forbi mod Århus. Biler kendte man ikke, cykler ikke heller, det var hestevogne, der var befordringsmidlet. Men alle måtte med, gårdmands børn og tjenestefolk. Der gik mange penge til Århus en sådan dag. Og hvad gik de til? Man gik i cirkus, kørte på karussel, var kunder ved kagetelte, stod andægtige uden for gøglernes telte og hørte på udråberen om det mærkværdige, teltene rummede. En strøm kom ud, en anden gik ind. Eller man fyldte danseteltet og svingede sig der. Så megen ungdom var der alle vegne, at man næppe kunne komme frem. Og alle var glade.

Der var forestilling på teatret om eftermiddagen. Der var jeg altid med. Hvad var vel alt det andet mod dette? Et godt folkeligt skuespil opførtes, et, som kunne tiltale det jævne publikum, af Holberg, Hostrup eller anden. Det var nogle herlige timer, syntes jeg. Så blev det aften, vognene rullede igen bort fra byen. Sent blev det inden de sidste var rullet forbi Segalt efter Mols og landsbyerne iøvrigt langs landevejen. Natten forud havde ikke givet megen søvn. Natten efter markedet heller ikke.

Efter nogle års forløb gik markedet ind. Det var, som ungdommen ikke længere tilfredsstilledes af sådanne fornøjelser. Den stigende oplysning krævede lodigere underholdning og bedre fornøjelser.

En anden af sommerens fornøjelser var grundlovsfesten med taler og påfølgende dans. Den holdtes nogle år i Eskerød Skov, senere i Lystrup Skov. Det første sted var kun et par km borte, det sidste 10 km. Dertil kunne vi benytte jernbanen, men hjem gik det til fods efter dansens ophør. Men da vi var flere i følge, var også hjemturen fornøjelig.

En fornøjelse er der dog, der står mere strålende i erindringen end nogen anden. Den bragte Valborgaften, den 30. april, hvert år. Da tændtes blus overalt på højene i modsætning til St. Hans aften i Sydjylland. Men ingen steder, tror jeg, strålede blussene som derhjemme. Når vi så ned over mod Kalø Vig og ligeså mod nord og syd, var de tændt i stort tal. Men det var intet imod, når vi lod blikket gå videre over vigen til Mols, der hæver sine bakker højt over vandspejlet. Det var som blussene kravlede op over dem i hundredevis. I den mørke aften var det et pragtfuldt syn uden lige, især for barneøjet, men også for de voksnes blik. Og om blussene samledes alle vegne de unge, og i lyset strålede alles øjne, og alle tunge tanker forsvandt under skyerne eller mod de tindrende stjerner.

Een af disse aftener, ca. 1886, knytter der sig en særlig episode til. Vi havde haft vort blus, men mine søstre og byens lærerinde, frk. Hummeluhre, var gået et andet sted hen den aften. Netop da vi kom op til gården, kom de tilbage, og nu plagede de os, for at vi skulle tænde et nyt blus. Vi var lidt modvillige. Der var græsmark op mod gården, og vi skulle temmelig langt ned i marken for at komme til pløjjord. Ned gennem vor mark gik en offentlig vej, Hovvejen, og en foreslog da, at vi kunne tænde blusset på den. Men nu havde egnen dengang en krakilsk herredsfoged, og han havde forbudt al afbrænding af blus. Ingen tog hensyn dertil, men det var dog en egen sag at tænde et på vejen. Blev det meldt, slap vi ikke billigt. Men der kom ikke vogne så sent, svaredes der. Og det var tåget vejr, så blusset ikke ville ses ret langt bort. Nå, halm og andre brændbare sager blev hentet, og snart brændte det lystigt. Da hørte vi råb henne på vejen. En vogn! "Sluk blusset!" Vi lytter. "Sluk for Satan! Jeg skal jo efter jor-demor!" vi fik travlt med at slukke. Et par af os sprang hen og tog ved hesten, så vi fik den

over de sidste gløder. Manden jog på den, og snart var han borte. Men vi stod flove tilbage. Det var en mand nede fra Løgten. "Han melder os!" "Hvis fødselen går godt, gør han det ikke." "Men ellers skal I komme med for retten," sagde vi til pigerne. Frk. Hummeluhre især rystede ved tanken derom.

Næste morgen havde vort sogn en verdensborger mere. Alt var gået godt. Vi blev ikke meldt. Det var en lettelse.

En bevægelse, som kaldte på ungdommen, var skyttesagen. Efter den ulykkelige krig i 1864, havde det danske folk tabt modet. Men snart kaldtes på genrejsningsviljen. "Hvad udad tabes, skal indad vindes!" Man ville også ved våbenbrug og gymnastik gøre ungdommen mere forsvarsduelig til at møde en ny krig, give den højere idealer, give den en sund sjæl i et sundt legeme. Der stiftedes skytteforeninger rundt i landet, og mange unge samledes til skydeøvelser søndag efter søndag i sommermånederne, og hvor der var forsamlingshuse, til gymnastik om vinteren. Snart skød det ene forsamlingshus frem efter det andet. Vi havde intet sådant endnu i Skjødstrup sogn. Vi var en del unge, som indmeldte os i Rodskov Skytteforening og tog del i dens øvelser. Senere fik vi selv dannet en forening og holdt så skydeøvelser ved Studstrup Strand. Her på sommeren holdtes amtsskyttefest, hvortil de forskellige sognekredse deltog. Skønt vi boede i Randers amt, var vor forening samt nogle enkelte andre kredse tilsluttet Århus amt, fordi afstanden fra Randers var så stor. Amtsskyttefesterne var festlige sammenkomster. Der stræbtes af hver forening og hvert enkelt medlem efter at vinde det højeste antal point, og den skytte, der drog fra festen med den nyvundne Remington-riffel, var stolt og glad. Festerne holdtes på vekslende steder. At have været skytte i flere år gav unge soldater af fodfolket en fordel ved kompagniets skydeøvelser. "Til våben, brødre, tag bøssen fat, vor bane ved vi, vort mål er sat, og målet er Danmarks frelse," sang vi, og for mange blev dette mål et lysende punkt i det fjerne.

Således kaldtes der på ungdommen. Også gennem afholdelse af folkelige og historiske foredrag, som især højskolens mænd holdt. Jeg vil her kun nævne eet. Forsamlingshuset i Rodskov skulle indvies skærtorsdag. Denne faldt netop det år på den 2. april, som tilfældet var 1801, da slaget på Rheden netop fandt sted denne dag. Man havde formået højskoleforstander Jens Nørregaard, Testrup, til at tale. Der var tilhørere ikke alene fra Rodskov, men også fra omliggende byer. Således var vi også nogle fra Segalt. Det var første gang, jeg hørte Nørregaard, som var en glimrende taler, vistnok højskolernes mest veltalende. Siden gennem årene hørte jeg ham ofte, selv om jeg ikke til min sorg kom på hans skole. Jeg husker endnu, at han her begyndte med at sige, at han ellers altid plejede at gå til Herrens bord skærtorsdag, men at han ikke havde kunnet sige nej til indbydelsen, fordi det var denne minderige dag. Så talte han om slaget 1801, om helten Peder Willemoes. Han rev forsamlingen med, det var som vi unge blev øjenvidner til kampen. Hvor kunne et ungt og letbevægeligt sind dog gribes af en så levende skildring. Ja, dette foredrag og mange senere i mit liv har givet mig herlige oplevelser og skønne idealer. En af Nørregaards udtalelser i dette foredrag har jeg ikke glemt: "Krig må der til engang imellem om ikke samfundet skal rådne op," sagde han med stor kraft. Mon han ville sige det samme nu, om han havde oplevet den sidste verdenskrig? Mon man ville sige det samme om 100 år? Vi, der har oplevet den, har vanskeligt derved. Der må være andre midler til at gøre samfundene sunde.

Men eftersom jeg blev så betaget af dr. Nørregaard (således kaldtes han, efter at han havde taget den filosofiske doktorgrad på grundlag af en afhandling om digteren Ingemann) var det

ikke sært, at mit højeste ønske blev at komme på hans skole. Det blev i stedet Hesselballe Højskole.

På højskole.

Min broder Laurits var efter sin konfirmation kommet på Fengers Realskole i Århus og tog efter 2 års ophold der præliminæreksamen. Derefter kom han til København, hvor han to år senere tog Dansk juridisk Eksamen. Begge eksamener tog han med en høj 1. karakter. Min broder Erik fik derefter lov til at komme på Landbohøjskolen, hvorefter han to år senere tog eksamen som landbrugskandidat, også med et smukt resultat. Så længe de læste, kunne jeg ikke få lov, men jeg stod også vaklende over for, hvad der skulle være mit mål. Foreløbig havde jeg et brændende ønske om at komme på højskole. Testrup kunne det altså ikke blive. Men 4 km fra mit hjem lå Hesselballe. Der havde min broder Erik været. Og min søster Ane Kirstine. Erik var gået dertil hjemmefra hver morgen og hjem om aftenen. Der blev så kun undervisningspengene at betale tilligemed det nødvendige materiel. På samme vilkår fik jeg lov af far vinteren 1885/86. Trods den lange spadseretur - cykler var endnu ikke kommet i brug - var jeg henrykt derover.

Folkehøjskolen var groet frem efter 1864. Dog var skolen i Rødding oprettet 1844. Christen Kold begyndte sin i Ryslinge 1851, enkelte andre kom til de følgende år, men først efter 1864 tog bevægelsen fart. Efter Kolds død på Dalum Højskole blev Askov Højskole (flyttet dertil fra Rødding efter krigen) med Ludvig Schrøder som forstander, Vallekilde med Ernst Trier og Testrup med Jens Nørregaard de mest ansete. Foruden dem kom der en hel række større og mindre. En af disse sidste var Hesselballe i Hjortshøj sogn.

Det var en ung lærer N.P. Simonsen, der startede denne. Han var ikke fremragende, som de før nævnte forstandere. Hans skole havde vist ingensinde over 30 elever, men både for mange af eleverne og egnen i det hele fik skolen betydning. Det var det vækkende i folkehøjskolens undervisning, der gav den kendemærket, den fremfor andre skoleformer i vort land. Kundskabstilegnelsen kunne ikke blive omfattende gennem nogle få måneder, og den vurderedes forskelligt på de forskellige skoler. Simonsen lagde en ikke ringe vægt på den, men gennem sine foredrag fik han også vækkende indflydelse på mange. Han havde en noget salvelsesfuld, patetisk måde at tale på. Den kunne til en begyndelse virke lidt ejendommelig på tilhørerne, men når man først var fortrolig med den, var det talens indhold, der gjorde indtryk. N.P. Simonsen hørte ikke til folkehøjskolens fremragende mænd, men han var grebet af dens idé og var en trofast arbejder i dens tjeneste. Hans medarbejdere var unge og uprøvede, hvad der vel også bidrog til, at skolen ikke blev større. For mit vedkommende var der det uheldige, at jeg gik glip af kammeratskabet om aftenen, da jeg ikke boede på skolen. Efter 4 måneders forløb blev jeg syg, fik lungebetændelse. Jeg blev så elev igen i marts måned næste år som erstatning.

At jeg havde udbytte af skolegangen, er jeg ikke i tvivl om, men jeg tror dog, jeg havde fået det i større grad ved i stedet at være kommet på Testrup Højskole.

Et arbejde af særlig art har jeg glemt at omtale: Arbejdet i mosen. Far havde købt en tørveparcelovre i Hornslet sogn. Den lå bag skoven "Hestehaven", en god halv times spadseretur borte. Vi gik da ned over en af bygmarkerne til skoven, gennem denne og kom derpå snart over

en bakke ned til mosen. Kørte vi med hest og vogn, måtte vi en lang omvej. Om foråret gik der nogle dage til æltning og lægning af tørvene. Der kørtes til mosen tidligt om morgenen. To mand stod så i tørvegraven, gravede tørvejorden løs, æltede den under passende tilsætning af vand og smed dyndet op. Der stod en parat med hjulbøren, kørte dyndet hen til formen, hvor en fjerde mand fyldte dyndet på. Grønsværet blev efterhånden belagt dermed. Efter en nødvendig tørring blev tørvene rejst og stakket og omsider kørt hjem. Dette arbejde i tørve-mosen gik altid med liv og lyst. Det var et andet end det sædvanlige på gården. En god mad-kasse med smurt mad, øl og snaps medbragtes. Middagsmaden bestod altid af pandekager, som mor bagte sidst på formiddagen, og som, vel indpakkede, holdt sig varme til de nåede over i mosen. Det var mit hverv i nogle år før og efter konfirmationen at bære pandekager derover. Jeg var altid velkommen, når jeg kom. Blikket var tit rettet mod bakken, før jeg viste mig på denne. Snart lejrede man sig om pandekagerne, som alle spiste med velbehag. De var altid gode fra mors hånd.

Soldatertiden.

Jeg var nu nået frem til den tid, da jeg skulle melde mig på sessionen og udtages til at aftjene min værnepligt eller kasseres som uduelig. Jeg havde nået de tyve år, og jeg og min to år yngre broder Rasmus havde i nogle år udført karlearbejdet på gården. Der var altid nok at tage fat på. Vi havde delt arbejdet i lade og stald. Vi arbejdede hver for sig så godt som nogen tjenestekarl. Men vi havde også den frihed og den fordel, der følger med at være sønner af gården. Arbejdet selv kunne være strengt, men snart igen af lettere art.

I efteråret 1887 mødte jeg så til session og blev taget til feltartilleriet. Dette var jeg godt tilfreds med, men desværre trak jeg et for højt nummer og blev oversat til fodfolket. Jeg skulle så uddannes ved 20. infanteribataillon i Århus. Jeg var meget ked af byttet. Infanteriet lå ligesom i et lavere plan. En infanterist var jo "knoldesparkeren". Men jeg kunne tilbytte mig et lavere nummer! Nej, det ville blive en dyr handel og lette min pung for et temmeligt stort beløb. Der skulle næste år være stor nordisk kunstindustri- og landbrugsudstilling i København. Det var en af grundene til, at jeg gerne ville til København, men det var også en af grundene til, at de heldige med lavt nummer ikke ville bytte nummer uden større vederlag.

Jeg mødte så i Århus den 12. april 1888 og blev anbragt ved 20. bataillons 3. kompagni, der havde kasernelokaler i en gl. købmandsgård, nr. 70 i Vestergade. Også dette syntes mig et vanheld. De andre 3 kompagnier skulle ligge i kasernen ved eksercerpladsen lige uden for byen⁹.

Mit nr. var 223, hvormed fulgte, at min titel var "23", kort og godt. Kompagniet var på ca. 120 mand (jeg husker det ikke nøjagtigt). Vi var godt en snes stykker på sovesalen, og selv om der blev visiteret hver aften for at se, om alle var kommet i seng, var der altid lejlighed for spilopmagere til at øve en eller anden bedrift. Alt sådant og kammeratskabet i det hele gør, at soldatertiden trods den tvang, man er under, og tit ret strenge øvelser og mange meningsløse påbud, dog er en fornøjelig tid og for mange med god indvirkning på karakteren. Vi fik tit nok foreholdt, at det var vor pligt "ubetinget at lystre". Det var altså ikke nok ubetinget at lyde.

⁹ Fodfolkskasernen på Høegh Guldbergsgade blev opført 1875-79. Nord for denne lå eksercerpladsen på det areal, hvor Århus Universitet nu ligger.

Hver dag marcherede vi op på eksercerpladsen, hvor vi havde øvelser. Vinteren var lang det år. Vi trampede rundt i sne og sjap. Den første tid var lang. Jeg længtes hjem, var ikke som mange begejstret for soldaterlivet. Mange af disse blev lede og kede deraf, inden vi blev permitterede, medens jeg efterhånden befandt mig rigtig godt. Øvelserne blev efterhånden mere afvekslende, de foregik nu for en stor del ude på den store eksercerplads på Skejby mark, skydeøvelserne på Vejlbj Fed. Længere marchture kom til. Vi blev trænet. Det ene med det andet gav større tilfredshed.

Befalingsmændene var af forskellig støbning. Kompagnichefen, kaptajn Langhoff, så jeg op til. Han var en alvorlig mand, en alvorlig kristen, altid retfærdig. Andre var af en helt anden type. Dette gjaldt de to løjtnanter og flere af underofficererne, hvoraf enkelte til tider kunne tordne over mandskabet med vældige eder.

Et par episoder:

Vist ikke ret langt henne i min rekruttid stod jeg en middag i en port i Vestergade og talte med en bekendt, da underkorporal J.P. Danielsen, stram og selvbevidst vandrede forbi på fortovet. Han stod ikke for 1. deling, som jeg tilhørte, men jeg kendte ham fra amtets skyttefester, som vi begge havde deltaget i. Nu så han mig og jeg ham, men jeg huskede i øjeblikket ikke, at her var han min overordnede, og det var min pligt at gøre honnør. Da jeg kort efter nåede op i kaserneporten, modtog han mig med et harmdirrende spørgsmål om, hvorfor jeg ikke havde hilst. Jeg kunne kun svare, at jeg havde glemt det. "Ja, jeg skal den Onde lyne mig lære Dem!" og nu fulgte en række eder og trussel om, at han skulle melde mig. Jeg var ikke høj i hatten og ventede det værste. En anden underkorporal, der også var en bekendt af mig, overværede optrinnet i nogen afstand. Jeg talte bagefter med ham, og han trøstede mig med, at han nok skulle tale Danielsen til fornuft. Det gjorde han, og jeg blev ikke meldt, men jeg glemte aldrig den forbitrede, bandende underkorporal, der belærte mig om sin magt og myndighed på den måde. En opblæst og vigtig Jacob von Thybo-figur.

En anden episode:

Kompagniet marcherede op ad Randers landevej på vej til øvelsespladsen på Skejby mark. Vor fører, sekundløjtnant Ravn, var ikke tilfreds med 1. deling, der gik forrest. Den gik for hurtigt, de små i 4. deling kunne ikke følge med, og fodslaget kom i uorden. Han kommanderede holdt flere gange, men det blev ikke bedre. Så befalede han, at 1. deling skulle sættes bag 4. Men det var at gå vor ære for nær. Vi satte støvlerne i vejbanen med dobbelt kraft, og nu kom de små foran os helt ud af takt. Det var let at se, at løjtnanten var rasende, og da vi kom ud på eksercerpladsen, fik vi den time, der gik, inden kaptajnen kom, øvelse på øvelse i hurtigløb. Endelig kom kaptajnen. Vi var blevet slemt rødmossede. Han så på os. "Hvil!" kommanderede han. Om han fik besked på, hvad der havde været i vejen, ved jeg ikke, men de anstrengende øvelser var forbi for denne gang. Men kun foreløbig. Da vi i 1. deling om eftermiddagen havde gymnastik, fik vi en ordentlig stropetur. Vi forstod, det var efter løjtnantens ordre. Gymnastiklæreren, sergent Bager, som var en hård hund og ikke elsket, lod sin snerrende stemme lyde i højeste toneart: "Jeg skal - så bandede han - lære Dem at parere ordre!" og med passende, eller rigelig brug af eder gav han os nu en time, som vist ingen af os glemte. Efterhånden var der en plet af vand ved hver af os. Sveden løb ned ad benene på os. Endelig dejsede "207" om. "Skolelæreren" kaldtes og var han. Om hans besvimelse var ægte eller

bluff, ved jeg ikke. Det sidste sagdes. I al fald blev sergenten forskrækket, og de mindeværdige begivenheder på denne dag var endt. Den sidste del af timen fik et blidt forløb.

Soldatertiden skulle vare 6 måneder, og efterhånden begyndte vi at fantasere over dens afslutning. Der er ikke noget særligt at meddele. Skydeøvelserne på Feddet sluttede med en præmieskydning. Jeg fik 2. præmie, en pipe, som jeg var helt vigtig af, og som far blev glad for, da jeg forærede ham den.

Efter høst kom 20. bataillon med til større troppeøvelser på Randerseggen. Vi blev indkvarteret i en bondegård i Årslev, hvor mange husker jeg ikke. Vi var meget misfornøjede med forplejningen og med, at vi, der sov i laden, ikke havde så megen halm at dække os med, at vi kunne holde varmen. Der blev klaget derover, og gårdmanden måtte spendere mere halm. Heller ikke bispisningen var så god som den, vi hørte andre fortælle om fra deres kvarter, så da vi på hjemvejen til Århus blev indkvarteret i en mindre gård ved Galten og der blev beværtet med dejlig oksekødsuppe og også fik et langt bedre natteleje, kan det nok være, vi var både henrykte og taknemlige.

Under disse kantonnementsøvelser stod der flere træfninger forskellige steder i egnen. Jeg husker, vi fra Sjellebro rykkede op mod Krogsager og lå i lange kæder på markerne og ventede fjenden. Han kom ikke, men det var første gang, jeg så denne by, hvor jeg siden kom så ofte, først hos min højskolekammerat Anker Pedersen på hans gård og siden de mange gange gennem årene, da min broder Erik havde købt gården og givet den navnet Ankergård.

Øvelserne endte med et stort "slag", der stod nord for Randers. Sydtropperne, hvortil vor bataillon hørte, gjorde til sidst stormangreb på fjenden, nordtropperne, med fældet bajonet, og de modtog os på samme måde. Der var spænding over dette optrin, og vi følte noget af den ophidselse, som soldater må føle, når de stormer frem mod en virkelig fjende. Men da vi nåede hinanden på nogle få meters afstand, kommanderedes der "Holdt!" fra begge sider og "Gevær ved fod!" Slaget var endt, øvelserne i det hele ligeså. En time senere var vi på march mod Galten, og næste dag nåede vi igen Århus. Det var herligt igen at komme i seng, hvad vi ikke havde været i de 12 dage, øvelserne havde varet.

En uge senere - i begyndelsen af oktober - blev vi permitteret. Soldatertiden var forbi. Dejligt igen at være i sit civile tøj. Fri for at stå under skrap kommando, ofte krydret med rå eder, dog aldrig i vor prægtige kaptajn Langhoffs nærvær.

I Elsted præstegård.

Inden jeg blev permitteret, havde jeg fæstet mig bort som avlskarl i Elsted præstegård. Der var et tilliggende på en snes tdr. land. Med hjælp af en daglejer nu og da skulle jeg klare begreberne. Jeg fik et godt år der.

Mine forældre kendte både sognepræsten, pastor Voldum og hans frue. Hans far havde været skytte på Klausholm og havde nu en mindre landejendom på Kradsbjerg Mark. Fru Voldums far var smed i Kradsbjerg. Hun havde i sin tid som syerske flere gange syet i mit hjem. De to

var meget forskellige. Præsten var jævn og ligetil, altid optaget af kirkelige og folkelige spørgsmål, livlig og ville gerne diskutere. Fruen var ligeså jævn, var myndig og havde en skrap og kedelig stemme og holdt børnene stærkt i ave. Af disse var der 5, til sidst 9. Det var søde og livlige børn, som jeg kom til at holde meget af, især af Dagny, som var 2 år, og som jeg ofte bar på armen. Det blev til et venskabsforhold mellem mig og hele præstefamilien, som et årstid senere flyttede til Hundslund og senere igen til Hjelmhæk på Sjælland. Begge steder kom jeg ofte gennem årene.

Fra marken var der som hjemme udsigt over Århus Bugt til Samsø og Thunø, men de var rykket nærmere, og synsfeltet var noget ændret. Alligevel var der for mig noget hjemligt derved. Jeg var tit oppe på kæmpehøjen ude på marken og lod tankerne gå på langfart. Hele min fremtid lå jo dernede.

Hjemme havde jeg ofte drømt om at komme på Askov Højskole, men det nyttede ikke at tale derom dengang. Men nu, da præsten ofte talte om deres tidligere avlskarl Rasmus Nielsen, som rejste dertil fra præstegården, og om hans udbytte deraf, blev det min faste beslutning at gå samme vej. (Rasmus Nielsen blev senere højskoleforstander i Særslev).

En enkelt erindring står endnu klart for mig:

En vinterdag skulle jeg køre pastor Voldum op til Elev. Udgravningerne var føjet til med sne, og snekasterne var i færd med at gøre vejen farbar. Da vi nåede dem, blev jeg vist ud på marken. Vi kørte i en enspændervogn, og da jeg ikke passede på at komme vinkelret på grøften, væltede vognen. Præsten faldt blødt og pænt ud i sneen, mens jeg ikke kunne komme fra af forlæderet. Hesten var opskræmt og begyndte at tage fart, men jeg fik den heldigvis standset. "Åh!" sagde præsten, da han så mig, "jeg lå jo med ansigtet den modsatte vej. Jeg turde næsten ikke vende mig. Jeg frygtede det værste. Jeg tænkte på karlen, vi læste om i avisen forleden. Han mistede livet ved, at hestene løb, før han kom fri af vognen. Gudskelov, at det gik godt her."

Her i præstegården så jeg, så mærkeligt det end kan lyde, for første gang et juletræ. Vi havde ikke endnu haft noget hjemme. Det var ikke blevet skik i alle hjem dengang. Jeg husker, jeg dog blev noget skuffet. Måske børnenes forhåndsbegejstring havde sat min forventning for højt op.

Pastor Voldum havde fået stiftet en afholdsforening og var meget ivrig for sagen. Jeg vil være tilfreds, selv om jeg kun når at redde Marie Kristensen - en gårdmandsdatter af en af sognets bedste familier - fra at få en fortrukken mand. Hun havde forlovet sig med en gårdmandssøn fra Elsted, der var slem til at drikke. Han var gået ind i foreningen. De blev gift, men han slog sig senere på flasken igen. Også jeg indmeldte mig - uden påvirkning fra pastor Voldum - skønt spiritus aldrig havde fristet mig. Nogle år senere meldte jeg mig ud igen.

I et lille notat angives følgende:

15/12 1957 fortalte Faster¹⁰:

I fars hjem slagtede de 4 får om efteråret, og de fik røget fårelår i julen. Til jul slagtede de et svin.

Juleaften fik man suppe og juledag sødsuppe.

Juleaftensdag bagte fars mor æbleskiver hele eftermiddagen. Dem fik de til aftenkaffen, og der var også til kaffe juledag.

Til julen bagte man franskbrød og sigtebrød. Franskbrødet skulle vare til efter Hellig Trekonger. Endvidere hjemmebagt rugbrød og hjemmebrygget øl. Fårepølse til pålæg lavede de også.

Man kærnedede selv smør og støbte lys. Af fårene brugtes tællen til lysestøbning. Man kogte også fåreskinker. Juletræ kom vel først med faster Maren¹¹.

Farmor var stille, meget stille og mild, men kunne godt smække en lussing. Far lignede mest sin mor. Af farfar har vi ingen billeder - han ville ikke fotograferes.

Ved Århus-besøg skulle de altid til værthusholder Jensen på hjørnet af Mejlgade. Der fik de kaffe og wienerbrød for 25 øre.

¹⁰ Karoline Thomsen har fortalt dette til Bodil Thomsen, som har noteret det ned.

¹¹ Rasmus Thomasens kone Maren f. Rasmussen.

Hvor kommer navnet Thomas fra?

(Af Jan Løve Østerbye).

På grundlag af Thomas Thomsen kirkebogsuddrag fra Skødstrup kan man fastslå følgende om navnet Thomas.

Det kan spores tilbage til gårdmand (fæster) **Thomas Rasmussen** (1716-55) i Segalt. Hans første kone, hvis navn ikke er oplyst, blev begravet Maria Bebudelsesdag 1753.

Den 11. maj samme år trolovede han sig med Boel Andersdatter af Hjelmager, og de blev gift onsdag den 4. juli s.å.

Thomas Rasmussen døde og blev begravet 31. marts 1755, 39 år og 2 mdr. gl.

Enkekone i Segalt Boel Andersdatter blev torsdag den 19. juni trolovet med Niels Jensen Laue af Aastrup. De blev copulerede onsdag den 9. juni s.å.

Deres første barn blev døbt 5. søndag efter påske 1756 og opkaldt **Thomas** (efter Boels afdøde mand). Dette barn døde og blev begravet onsdag den 15. januar 1768.

Boel Andersdatter døde og blev begravet Maria Bebudelsesdag 1770, 47 år gl.

Samme år blev Niels Jensen Laue trolovet med Maren Christensdatter af Skødstrup. 13. juni s.å. blev de copulerede.

Deres 5. barn blev 1. søndag efter nytår 1780 døbt **Thomas** (1780-1865).

Thomas Nielsen flyttede senere til Eskerod i Hornslet sogn, hvor han 1814 blev gift med Ane Kirstine Nielsdatter.

Deres 4. barn var **Anders Laue Thomasen** (1824-95), der bosatte sig i Segalt, hvor han giftede sig med Mette Kristine Laursen (1832-1911) og fik 6 børn, deriblandt Lauritz og **Thomas Thomsen**.

Lauritz Thomsen fik sønnen Frederik Carl Emil, som brugte familienavnet **Thomasen**.

Et barnebarn af Frederik Thomasen er døbt **Thomas**.

Blandt anerne kan Thomas således spores ca. 250 år tilbage.

Renskrevet af
Jan Løve Østerbye
27. juni 1999